EKİM

*Bütün Ülkelerin Proleterleri, Birleşin!*

**TÜRKİYE KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ Merkez Yayın Organı**

**Sayı: 315, Mart 2019**

## *TKİP VI. Kongresi kapanış konuşması...*

# Parti, sınıf, devrim!

*Cihan yoldaşın kongre kapanış konuşması kayıtlarını, özel bölümlerinden arındırılmış ve ara başlıklarla düzenlenmiş biçimiyle yayınlıyoruz...*

Dört haftalık bir çalışmayla başarılı bir kongreyi geride bırakmış bulunuyoruz. Bu illegal bir parti kongresi için oldukça uzun bir süre. Ama çalışmamızın çok yoğun geçtiğini ve zamanın bize ancak yetebildiğini biliyoruz. Önden saptanmış gündemleri aşağı yukarı planladığımız süre içinde tamamladık. Ama ardından gerekli görüp kongreyi uzatma kararı aldık. Bu çerçevede ek yeni gündemler saptadık. Bir-iki tali konu dışında bu yeni gündemi de tamamladık. Böylece kongre çalışmamızı noktalamış oluyoruz.

Kongremizin başarılı geçmesi şaşırtıcı değil, zira çalışmamız bir yılı bulan bir ön hazırlığa dayanıyordu. 30. Yıl Konferansı'yla girdiğimiz bir süreçti bu. Nisan ayında 30. Yıl Konferansı sonrasını değerlendiren ve yeni kongreye hazırlığı daha somut bir biçimde ele alan bir Ara Konferans gerçekleştirdik. Bütün bu hazırlığın üzerinde yükselen bir kongre olduğu için sonuçta başarılı olması da çok şaşırtıcı değil. Bunu bundan sonraki kongreler için de bir deneyim olarak gözetmemiz gerekecek.

### 20. Yıl ve partinin birikimleri

Partimizin 20. Yılındayız; yirmi yıllık bir parti, otuz yıllık bir hareketiz. Bunun ciddi birikimlerine sahibiz. Nitekim çalışmamız boyunca da bunu somut olarak gördük. Ele aldığımız hemen her konuda eski bazı kaynaklardan verimlice yararlanabildik. Partimizin ciddi bir birikimi ve bunun bir sürekliliği var. Süreklilik burada çizgide tutarlılık anlamına geliyor. Kuşkusuz aynı yerde durmuyoruz. Zaman içerisinde birikimimiz artıyor, deneyimlerimiz zenginleşiyor, bakışımız derinleşiyor.

Partinin birikimi öncelikle ideolojik alandadır. Her konuda geriye dönebiliyor, verimli dayanaklar ya da hareket noktaları bulabiliyoruz. İşte çalışmamızın bu son günlerinde dünya devriminin sorunlarını ve sosyalizm deneyimlerini ele aldık. Bu alabildiğine zor teorik-tarihsel alanda bile partinin geçmiş birikiminden verimlice yararlanabildiğimizi gördük. En zayıf göründüğümüz konularda bile, partinin bir

ideolojik açıklığı, bunun ürünü bir birikimi var. Çalışmamız boyunca bir dizi konu ya da sorun üzerinden bunu ayrıca somut olarak görmüş olduk.

Öte yandan bir örgütsel birikimimiz var. Bir yıl önce bir konferans, sonra bir ara konferans ve şimdi de bir kongre topluyoruz. Bir yıl içinde üç önemli üst platformu güvenlik içinde toplayabilmek, partinin oturmuş bir örgüte dayandığı gerçeğine, buna ilişkin deneyime ve birikime en dolaysız bir göstergedir. Düşününüz ki biz kongremizde, örgütsel alandaki zaaflarımıza belirgin biçimde çubuk büktük, ciddi eleştiriler yaptık. Bu kuşkusuz yerinde bir tutumdu. Zira örgütsel yapımızda ve yaşamımızda ciddi sorunlar ve zaafiyet alanları olduğunu iyi biliyoruz. Bunları tartışıp irdelemek, aksayan ne ise saptayıp gidermek sorumluluğu ile yüz yüzeydik. Yaptığımız da bu oldu. Devrimci bir partide yapılması gereken de budur. Ama bu devrimci hassasiyet, bu devrimci eleştirel tutum, bizim ölçülerimizin ya da yükseklerde tuttuğumuz çıtamızın bir gereğidir. Her zaman daha iyisine ulaşmakla yükümlüyüz ve sonu gelmeyen devrimci eleştirel yaklaşım buradan kaynaklanıyor, bunun için gerekli.

Ama bir yılda üç önemli üst platformu güvenlik içinde toplamak başarısı da bu aynı gerçeğin öteki yüzüdür. Bu da gösteriyor ki, bakış açısı ve pratik deneyim olarak ciddi bir örgütsel birikimimiz var, bu kesin. Kuşkusuz parti örgütümüz henüz çok sınırlı, kadro gücümüz henüz çok yetersiz. Nesnel olandan kendimize ilişkin olanına kadar bunun çok çeşitli nedenleri var. Ama bugün için öncelikli olan nicelik değildir. Bugün için öncelikli ve belirleyici olan niteliktir. Ve biz bu açıdan artık gerçek bir örgütüz, buna kuşku yok. 2007'den beri parti yaşamı bu açıdan bir düzene girmiş, parti örgütü ve işleyişi iyi kötü oturmuş durumda. Parti kongreleri düzenli biçimde toplanıyor, sorunlar tartışılıyor, sonuçlara varılıyor, kararlar alınıyor. Bütün sıkıntılara rağmen parti manevi dengesini, iç bütünlüğünü yıllardır koruyor. Bunlar, önemli bir örgütsel birikime ve düzeye, bunları tamamlayan bir moral güce sahip olduğumuzu gösteriyor.

Çok önemli bir sınıf çalışması deneyimimiz var. Partinin sınıf çalışması alanındaki deneyimi ve birikimi en tartışmasız konu olduğu için sadece anmakla yetiniyor ve geçiyorum.

Bir siyasal mücadele deneyimimiz var. Siyasal sahnede etkin bir yer tutamıyoruz, bir güç odağı değiliz henüz. Ama siyasi yaşamı anlamada ve anlamlandırmada, dolayısıyla doğru tutumlara konu etmede bir bakış açısı üstünlüğümüz var ve bugün için bu yine de çok önemli. Türkiye'de siyasal yaşam çok karmaşık ve tuzaklarla dolu. Rejim krizinin solda yol açtığı ciddi kafa karışıklıkları, çatışan taraflardan birinin yedeğine düşmeler biliniyor. Oysa biz bu konuda sağlam durduk, hata yapmadık, gerçeği yerli yerine oturtmada belirgin bir başarı gösterdik. Olayların seyriyle ilgili başarılı öngörülerimiz var. Kuşkusuz boşa çıkanları da var. Bu bir yerde normal. Türkiye bir sürprizler ülkesi. Bunca belirsizlikler ve kaygan zeminler ortamında her şeyi doğru öngöremezsiniz. Ama genel planda alındığında, siyasette bir düzeyimiz olduğundan kuşku duymamak gerekir. Bir bakış açımız, bunun ürünü siyasal bir birikimimiz ve deneyimimiz var.

Moral değerlerimiz var, ki bu çok önemli. Yeri geldikçe kendimizi alabildiğine sert, birçok durumda belki gereğinden fazla eleştiriyoruz. Delege bir yoldaş haklı olarak bu konuda eleştirel uyarılarda da bulunuyor. Kısmi ya da yerel zaafları genelleştiriyor ve böylece çoğu durumda partiyi gereğinden fazla ve haksız bir biçimde eleştiriye konu ediyoruz diyor yoldaş. Kuşkusuz haklı belli bakımlardan. Ama bunca eleştirel tutuma rağmen partide güçlü bir manevi denge olduğu da bir gerçek. Kendi içimizde çokça tartışmalı durumlar yaratabiliyoruz. Ama bu birliğimizi ve moral gücümüzü etkilemiyor.

Belli zamanlar sıkıntılar çıkıyor kuşkusuz. Ama bu sıkıntıları giderebilmeyi, partinin birliğini bu sıkıntıları giderme çabası içerisinde yeni bir düzeye çıkarabilmeyi de başarabiliyoruz. Konuşmasını, tartışmasını, bir sonuca bağlamasını bilen insanlarız. Partinin demokratik kültürü ve gelenekleri bu olanağı veriyor bize. Partide bir iç yaşam üstünlüğü var. Moral değerlerimizin bir parçası bu.

Temiz bir partiyiz. Bu, bugünün koşullarında özellikle önemli bir üstünlük. Bir yoldaş mevcut sol parti ve gruplarla kıyaslandığında partimiz çok temiz duruyor demişti kendi sunumunu yaparken. Bu çok önemli ve hiç de bir rastlantı değil. Moral değerlerimizden ayrı bir durum değil demek istiyorum.

Zayıf yanlarımız da var kuşkusuz. Devrimci pratiğimizde belli zayıflıklar var. Bunun nedenleri üzerinde durduk. Giderilemeyecek şeyler de değil bunlar. Birikimimiz ve üstünlüklerimiz buna fazlasıyla elverişli. Kendimize yönelik zaman zaman ölçüsü kaçan eleştiri ve tartışmaları da bunun için, bunları gidermek ve daha iyi bir düzeye çıkarmak üzere yapmış oluyoruz.

**Sınıf eksenli güç odağı**

Parti sınıf eksenli bir güç odağı haline gelmeyi önüne bir hedef olarak koymuştur. Sınıf çalışmasında bir parça ayağımızı yere basarsak, bu bizi solda bir güç odağı, giderek toplumsal düzeyde güç odağı haline getirir, diye saptanmış bir hedefimiz var. Solda artık kendine özgü bir yer tuttuğumuza kuşku yok, bu tam da sınıf çalışmasında tuttuğumuz yerle bağlantılı bir konum. Solun güncel tablosunu içinizden yoldaşlar ortaya koydular. Bu tablo içinde nereye oturduğumuz, solda nasıl bir yer tuttuğumuz yeterince açık. Ama çözülen, dağılan, iddiasını yitiren bir sol hareket içerisinde belli bir yer tutmak çok da anlamlı bir başarı değil. Bunu da unutmamak durumundayız.

Sınıf eksenli güç odağı olmak hedefi doğrultusunda ilerlemek durumundayız. Bütün bir çaba, örgütsel ve kadrosal çaba, sınıf çalışmasına ilişkin bütün o tartışmalar, gençlik politikası, bütün bunlar bizi sınıf içerisinde güç olmaya doğru götürebilmeli. Çok kolay bir iş değil kuşkusuz. Kısa süreli umutlar taşımamak gerekir. Türkiye'nin bugünkü koşulları düşünüldüğünde soluklu davranmak zorundayız. Soluklu davranırsak ama, pekala sıçramalı fırsatlar ya da zeminler de bulabiliriz. Sabırlı ve soluklu davranabilirsek zaman içinde bu hedefe ulaşabiliriz.

Sınıfla birleşmeyi her zaman çok önemsedik. İdeolojik kimliğimizin çok önemli, çok belirgin bir yönüdür bu. Parti sınıf ile organik olarak birleşip kaynaşmak zorundadır. Ancak böylece gerçek bir devrimci sınıf partisi haline gelebilir. Çıkışımızdan beri sosyalizm ile sınıf hareketinin birliği üzerinde duruyoruz. Sınıfın öncü kesimlerine ulaşabilmek, belli büyük kentlerde belli mevziler yakalayabilmek, bizi sınıf eksenli bir parti haline getirir. Gerisi zamanla büyümek, giderek daha etkili bir güç haline gelebilmektir.

Bu hedefte ısrar etmek zorundayız. Parti olabilmek, gerçekten sınıf partisi olabilmek, sınıf hareketiyle politik bir bütünleşmeyi belli bir düzeyde sağlayabilmektir. Bunun önemi açıktır, bizde çok tartışılmıştır. Bizim halkçılığa yönelik eleştirilerimizin ana eksenlerinden biridir. Kendi sorunlarımıza yaklaşımımızın temel hareket noktalarından biridir. Partinin sorunlarını köklü ve kalıcı biçimde çözebilmesini bu alanda alınacak mesafe ile sıkı sıkıya ilişkilendirdik bugüne kadar. Son olarak V. Parti Kongresi'nde ortaya konulmuş perspektif buydu. Konu tüm önemini halen de korumaktadır.

**Parti, sınıf, devrim!**

Ekim Devrimi'nin 100. Yılını geride bıraktık. Gündemimizde Alman Devrimi'nin

100. Yılı var. İki devrim kıyaslandığında, öncelikle görülmesi gereken parti, sınıf ve devrim ilişkisidir. Elbette ki sözkonusu olan iki ayrı toplumdur. Tarihleri, kültürleri, gelenekleri birbirinden çok farklıdır. Aynı şekilde devrimci bunalımın olgunluğu ve derinliği de...

***Devrimci parti mücadeleye katkısını kendi konumu ve yönelimleri üzerinden ortaya koyabilmek durumundadır. Biz devrimci bir partiyiz ve sınıfı örgütlemek gibi çok temelli bir sorunumuz var. Görevimiz sınıfı kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkarıp kendisi için bir sınıf haline getirmektir. Sınıf hareketini politik bir mecraya çekmek, giderek devrimcileştirmektir. Devrimci parti buradaki başarı ölçüsünde toplumsal mücadelede etkin bir rol oynama olanağı kazanır.***

Bunları bir yana koyar, olaya öznel etkenden bakarsanız, bir tarafta sınıfla bütünleşmeyi başarmış devrimci bir parti, öte tarafta devrimci hareketlilik içinde bir sınıf ama gerçekte henüz varolmayan bir parti. Birinde devrimci parti ile sınıf bütünleştiği için devrim zafere ulaşıyor. Ötekinde devrim içinde hareketli bir sınıf var, ama bu sınıfa önderlik edebilecek hazırlığa, deneyime, birikime, önderliğe sahip devrimci bir parti yok. Böyle olunca da devrimin zafere ulaşmak şansı kalmıyor. Tersine olaylar, devrimin bastırılması ve burjuva karşı-devrimi yönünde gelişiyor. Alman Devrimi'nin 100. Yılı vesilesiyle altı özellikle çizilmesi gereken bir tarihi derstir bu.

Sınıfla devrimci temellerde birleşmek hedefinde ısrar etmek zorundayız.

Düzen içi güç dengelerine endeksli reformist yönelimler bir çıkmaz yoldur. Devrim sorununu tümüyle bir yana bırakanlar, kaçınılmaz olarak düzen çatlaklarında politika yapmaya yöneliyorlar. Dinci-faşist gericiliğin üstesinden gelmek önemli bir güncel görev olabilir. Ama düzen içi güç dengelerinden gidilerek yapılanlar, düzen güçlere yedeklenmekten öte bir sonuç yaratmaz.

Devrimci parti mücadeleye katkısını kendi konumu ve yönelimleri üzerinden ortaya koyabilmek durumundadır. Biz devrimci bir partiyiz ve sınıfı örgütlemek gibi çok temelli bir sorunumuz var. Görevimiz sınıfı kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkarıp kendisi için bir sınıf haline getirmektir. Sınıf hareketini politik bir mecraya çekmek, giderek devrimcileştirmektir. Devrimci parti buradaki başarı ölçüsünde toplumsal mücadelede etkin bir rol oynama olanağı kazanır.

Kongrede örgüt sorunları ağırlıklı bir yer tuttu ve bunun anlaşılır nedenleri vardı. Ama yine de temel sorun sınıfı devrimcileştirmektir, bu alanda alınacak mesafedir, bunu hep göz önünde bulundurmak zorundayız. Parti örgütüne çeki düzen vermek ihtiyacı da temelde buradan gelmektedir. Güçlü, işleyen, saldırılara dayanıklı bir örgüt olmak, belirlenen hedefler doğrultusunda başarıyla çalışabilmek içindir. Örgüt burada bir araçtır. Asıl mesele sınıfa devrimci politik müdahaledir. Sınıfla birleşmeyi, sınıfla bütünleşmeyi ne edip edip başarabilmektir.

## Zayıf omuzlarda büyük sorumluluk

Partimiz bir sınamadan geçmiştir. Yirmi yılın ardından bugün parti çizgisini koruyor, örgütünü koruyor, yönelimini koruyor, değerlerini koruyor, ısrarını koruyor ve sol içinde tümüyle farklı bir yerde duruyor. Bu çok önemli ve çok anlamlıdır. Solun tablosunu yoldaşlar ortaya koydular. Partinin nasıl bir yere oturduğu, o tablo üzerinden bütün açıklığıyla görülebilir.

Ama bu hiç de işimizi kolaylaştırmıyor. Tersine zayıf omuzlarımıza ciddi bir sorumluluk yüklüyor. Partimizin Kuruluş Bildirgesi geçmiş devrimci kuşaklara, onların

büyük emeklerine ve fedakarlıklarına karşı sorumluluklarımızı vurgulamaktadır. Partinin kurulması bu emeğin güvenceye alınmasıdır diye de ilan ediyor. Solun tablosu içinde parti bugün tümüyle farklı bir yerde duruyorsa eğer, bunu sağlayan birikimi özenle korumak ve geliştirmekle de yükümlü demektir. Bu büyük bir sorumluluktur.

Dünün geleneksel devrimci parti ve grupları büyük ölçüde çözülüp dağıldılar. Yenilenmeyenlerin, buna ayak direyenlerin, kaçınılmaz akıbeti bu oldu. Sol harekete ilişkin çıkış dönemi değerlendirmelerimizi yeniden okuyunuz, öngörülen de tam olarak buydu. Geçmişle hesaplaşıp yeni bir düzeye çıkmayı başaramadığınız sürece geriye düşmeniz kaçınılmaz olur deniliyordu. Biz bunu dediğimizde, dünün devrimcilerinin çok geçmeden sıradan legal reformist partilerde karar kılacaklarını, öteki birilerinin dergi çevreleri halinde bozulup tükeneceklerini ya da Kürt hareketinin yedeğinde kimliklerini yitireceklerini kim düşünebilirdi? Ama sonuç tamı tamına bu oldu. Partimizin bakış açısı böylece bu alanda da sınamadan geçti. Bu bakış açısı o zamanlar sert, sekter, hatta inkârcı olarak görünebiliyordu. Oysa sözkonusu olan yalnızca bilimsel bir tahlildi, gerçeğe dosdoğru bakabilme üstünlüğüydü. Sonuçta olayların akışıyla gelinen yerde doğrulanmış bulunmaktadır.

Bu tablo büyük sorumluluklar yüklüyor bizlere. Buna uygun hareket etmekle yükümlüyüz. Hepimiz ve her düzeyde! Dönüp bu gözle kendimize ve sorumluluklarımıza yeniden bakmak zorundayız. Kongrenin çalışması ve verimi, bunun farkında olduğumuzun bir göstergesidir.

### Pratik başarının güvencesi

Fakat başarılı bir kongre yapmak kendi başına başarının güvencesi değildir. Başarılı kongre, ortaya yalnızca bir irade koymak anlamına gelir. İrade ise hayata geçirilmek içindir. Kuşkusuz bu hatırlatmalarda geçmişin anısı, ortaya konulan niyet ve iradeye göre başarısız kalmış bazı süreçlerin bilinci ve sorumluluğu var. Ama bizler sorumlu insanlarız. Tutarsızlıkları yinelemenin politik ve moral açıdan ne anlama geldiğinin, bir partiyi ne durumlara düşürebileceğinin de bilincindeyiz. Deneyimlerimizin ışığında bakar ve gerekli sonuçları çıkarmayı bilirsek, ciddi kaygılar taşımak için bir neden kalmaz.

Ama gene de niyet ve iradeden öte bir güvence lazım. Bu salt bir iyi niyet, sorumluluk duygusu, soyut bir inanç ve güven sorunu değildir. Peki güvencesi ne olabilir bunun? Yanıtı kongre çalışması içinde var: Çalışma tarzı! Politik önderliğe dayalı çalışma tarzı! Merkez Komitesi merkezi önderliğin sorumluluklarına ilişkin tanımlanan çerçevede çalışırsa, parti yaşamı buna uygun bir düzene otururs a, yerel örgütler -ki seçilmiş temsilcileri sizlersiniz- bunun sağladığı imkanlarla yaratıcı ve inisiyatifli bir çalışma ortaya koyarlarsa, bu açıdan karşılıklı denetim süreklileşirse, işimiz bir hayli kolaylaşır, başarılı bir gelişme süreci de güvenceye alınmış olur.

Karşılıklı denetim! Yukarıdan aşağıya ve elbette aşağıdan yukarıya bir denetim! Bu çok önemli. Bunun kurumsal araçları var elimizde. Organ yaşamı, parti raporları, ara konferanslar, özel gündemlere dayalı kadro toplantıları vb. Bunlar karşılıklı denetim için önemli imkanlardır.

Güvence çalışma tarzıdır dedim. Bu, öncelikle Merkez Komitesi'nin kendi sorumluluklarını yerine getirmesidir. Tayin edici çözüm halkası odur. Merkez Komitesi kendi rolünü oynarsa, tanımlanan çalışma tarzına uygun hareket ederse, başta MYO olmak üzere yayınlar düzenli çıkarsa, politikalar yayınlar üzerinden partiye düzenli olarak besler ve yön verirse, iç ilişkiler buna göre kurulursa, Merkez Komitesi üyeleri

gündelik pratik işler peşinde koşmaktan çıkar da, partinin önderlik sorunları üzerinde yoğunlaşır ve buna uygun araçlar kullanırlarsa, çok şey yerli yerine oturmaya başlar. Bunu yapan bir MK zaten partide güçlü bir manevi otorite haline gelir ve bu ona yerel örgütlerin zaafları karşısında güçlü bir konum kazandırır. Böylece gerekli müdahaleleri daha kolay, daha sonuç alıcı biçimde yapar. Yerel örgütler de çok zorlanmadan buna yanıt verirler.

Ağır bir politik ortamdayız, zor koşullar altında çalışıyor, mücadele ediyoruz. Buradan kaynaklanacak sorunları, dışarıdan gelecek saldırıları ve bunların bizi düşürebileceği güç durumları, bu değerlendirmelerin dışında tutuyorum. Bu başka bir şey. Buna ilişkin yapabileceklerimizi yeterince konuştuk, belli sonuçlara bağladık. Ötesi için bir şey diyemeyiz. Ama biz kendi sorumluluğumuz ve kendi irademiz dahilinde olan her konuda tutarlı olmak zorundayız. Merkez Komitesi başta olmak üzere ve Merkez Komitesi'den başlayarak!

Tüzüğe dayalı parti yaşamının önemi üzerinde durduk. Parti tüzüğü, onu gerekçelendiren metinlerle birlikte, Parti Kuruluş Kongresi'nin ilgili tutanakları ve Tüzük konferansı metinleriyle birlikte mutlaka yeniden incelenmelidir. Bunu aynı konuda tüm partinin yeniden eğitimi ile birleştirmek durumundayız. Tüzüğe dayalı bir parti yaşamı esastır. Bir yeniden eğitim bu yaşamı daha güçlü bir biçimde kurmak için gereklidir.

Güvence budur ve bu bir çalışma tarzı sorunudur. Niyetten öteye bir şeydir ve pratik sonuçlarını mutlaka yaratır. Yeri geldiğince tutarlılık sorunundan söz ediyoruz. Ama tutarlılık kaygısı kendi başına pratikte tutarlılık yaratmaz. Çalışma tarzınız düzgün değilse, tutarlılık kaygısı gütseniz bile tutarlı olamayabilirsiniz. Bunun güvencesi çalışma tarzıdır. Tutarlılığı öncelikle doğru çalışma tarzına bağlılıkta göstereceğiz.

### Parti yaşamının bazı sorunları

Partimizin güçlü bir demokrasisi var, bu tür çalışmalarının da gösterdiği gibi. Ama partimizin daha da güçlü bir disipline de ihtiyacı var. Kaba disiplinsizlikler elbette yok partide, kastettiğim bu değil. Ama gene de bir disiplin sorunu var. Disiplin çok yüklü ve çok yönlü bir kavramdır. Bu, randevuya zamanında gitmek, toplantıyı zamanında yapmak sorunu değil. MK'nın üstlendiği bir görevi zamanında ve amaca uygun bir şekilde yapması da bir disiplin sorunudur. Çalışmada ve görev anlayışında disiplin! Devrimci disiplin kavramı üzerine düşünmek, partiyi bu açıdan güçlendirmek zorundayız. Demokrasi ile disiplini her zaman diyalektik bir bütünlük içinde ortaya koyduk. Güçlü demokrasisi olan bir partide, güçlü bir disiplin de olabilmelidir. İlki ikincisini zemini ve güvencesi olarak ele alınmalıdır. Bu, özellikle 30. Yıl Konferansı'da genişçe ele alınmış bir konu. Öneminden hareketle bir kez daha altını çizmiş oluyorum.

Parti yaşamında eleştiri-özeleştiri sorunu üzerinde önemle durulması gereken bir öteki sorun. Bunun üzerine döne döne düşünüp yazmak, kadroları bu temelde daha derinlemesine eğitmek zorundayız. Bizim için eleştiri ve özeleştiri bir devrimci silahtır. Yenilenme ve güçlenme, böylece daha ileriye sıçrama silahıdır. Bizim eleştirilerimiz olgulara dayanır. Bizim eleştirilerimiz yapıcı ve yenileyici amaçlar taşır. Bizim eleştirilerimiz çıkış yolunu gösterir. Böyle bir eleştiri devrimcidir.

Parti yaşamı içerisinde ve gerekli her durumda bu silahı etkili bir biçimde kullanmalıyız. Bu, parti yaşamında sonu gelmez bir davranış biçimi olmalıdır. Hayat aktığına göre, sorunlar çıktığına göre,

yanlışlar-hatalar yapılacağına göre, eleştiri ve özeleştiri de sürekli olmak durumundadır. Bu partinin devrimci yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. İş yapan hata da yapar. Ama bu hatalar düzenli olarak saptanmalı, tahlil edilmeli ve aşılmalıdır. Eleştirinin işlevi de tam olarak budur.

Özeleştiri de bunun ayrılmaz bir öğesidir. Eleştirinin olduğu yerde özeleştiri olur. Parti kendi yaşamı ve mücadelesi üzerinden birtakım şeyleri eleştiriyorsa, böylece gerçekte kendi özeleştirisini yapıyor demektir. Bunun muhatabı olan organlar ya da bireyler olabilir. Devrimci eleştiri elbette nesnel sınırları aşmamalıdır, mutlak biçimde gerçeğe, yani olgulara dayanmalıdır. Yoksa keyfi bir alan açılır ve parti yaşamı zedelenir.

**Krize yanıt: Sınıfa karşı sınıf!**

Bir krizler bölgesindeyiz. Bizi çevreleyen birden fazla bölge var, neredeyse sürekli kriz içinde bulunan. Bu bölgelerin tam merkezinde bulunan Türkiye de yıllardır çok yönlü bir kriz içerisinde. Hafiflemek bir yana günden güne ağırlaşan bir kriz. Şimdilerde krizin ekonomik alanı öne çıkmış durumda. Türkiye halen ekonomik ve mali bir krizin pençesinde kıvranıyor.

Kriz ekonomik alandaysa eğer, bu, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kitlelere ağır bir fatura demektir. İşçi sınıfının emekçi kitleler içerisinde özel bir ağırlığı var, nicel açıdan. Ve krizin en dolaysız bir hedefi, faturanın çok yönlü olarak ödettirilebildiği bir sınıf. Toplu işten atmalardan eriyen ücretlere, ağırlaşan çalışma koşullarından çekilmez boyutlarda pahalılaşan yaşam koşullarına kadar. Çok düşük bir asgari ücret var ve daha şimdiden onun yarı yarıya değer kaybettiğini herkes biliyor. Demek ki krizin en dolaysız hedefi bizzat işçi sınıfıdır. Krizin sonuçları doğrudan ve öncelikle işçi sınıfını ilgilendiriyor.

Bu durumda kriz dönemine müdahale sınıfa politik müdahaleden ayrı düşünülemez. Fatura sınıfa ödettirilecekse eğer, sınıfı krize karşı savunmak, işçileri krizle dozu artan saldırılara karşı harekete geçirmek günün acil görevi demektir.

Öte yanda kriz ortamında dinci-faşist iktidara karşı bir direniş, bir mücadele geliştirmek acil görevi var. Sorunun bu yönü de bizi gerisin geri sınıf sorununa bağlıyor. Krizin yol açtığı saldırıların baş hedefi olan sınıf, aynı zamanda bu saldırıları bizzat sürdüren dinci-faşist iktidara karşı en etkili biçimde harekete geçirilebilecek sınıftır da. Dolayısıyla kriz karşısında sınıfı savunmak görevi ile dinci-faşist iktidara karşı mücadele görevi örtüşüyor. Şunu da hep vurgulaya geldik: İşçi sınıfını aydınlatmak, örgütlemek, birleştirmek ve harekete geçirmek, dolaysız olarak dinci-faşist iktidarın altını oymak, ona meşruiyet kazandıran seçmen desteğini ve dayandığı kitle tabanını sürekli biçimde zayıflatmaktır.

Sonuç olarak biz krize karşı devrimci çıkışı, sınıf hareketinin geliştirilmesinde aramalıyız. Sınıf derken hiçbir biçimde öteki emekçi katmanları unutuyor değiliz. Ama sınıf hareketlenirse öteki emekçi katmanların hareketlenmesi kendiliğinden kolaylaşır. Sınıfın hareketlenmesi, öteki emekçi katmanlara güven verir ve hareketlenmelerini kolaylaştırır. Bu sayısız deneyimle sabit bir gerçektir. Dolayısıyla krize karşı, dinci-faşist iktidara karşı etkili bir sınıf-kitle mücadelesinin tutulacak halkasıdır sınıf çalışması. Politik sınıf çalışması ama! Bu çok önemli. Bunu kongre çalışması içinde yeterince değerlendirdik. Yeni bir şey eklemeyi gerektirmeyecek denli.

Bu konuda son bir nokta. Sorun hiç de bizim salt kendi çabamızla sınıf içinde güçlü bir çıkış yaratıp yaratamayacağımız sorunu değildir. Sorun gerçek bir çıkış olanağının yalnızca bu alanda olmasıdır. Bu böyleyse eğer, o halde biz de tüm dikkatimizi bu alana vereceğiz, bütün güç ve olanaklarımızla bu alana yoğunlaşacağız.

(...)

## *TKİP VI. Kongresi Belgeleri...*

# Sınıf çalışmamızın sorun alanları

Sınıf çalışmamız özellikle son yıllarda önemli bir gelişim ve değişim süreci içindedir. 2007'de toplanan II. Parti Kongresi'nden bu yana süregiden müdahalelerin ürünü olarak parti çalışması artık sınıf zeminine oturmuş durumdadır. Henüz sınıf içinden gereğince kadrolaşma yaşanamasa da partinin ilişki ağının neredeyse tamamını, artık işçiler ve emekçiler oluşturmaktadır. Partinin sınıf kitleleri ve hareketi için henüz bir güç odağı oluşturamaması ise bu gelişmenin halihazırdaki sınırlarına işaret etmektedir. Öte yandan özellikle Greif Direnişi ve Metal Fırtınası süreci sonrasında daha açık biçimde ortaya çıkmıştır ki, parti artık sınıf mücadelesinde yeni ve farklı bir tarzın yalnızca savunucu değil, aynı zamanda fiili örgütleyicisi konumundadır.

Bu gelişimin sınıf hareketinin dibe vurduğu koşullarda yaşanıyor olması, siyasal ve toplumsal gericiliğin sınıf kitlelerini içine aldığı boğucu atmosfere rağmen hayat bulması, örgütsel planda yaşadığımız daralmaya ve faaliyet kapasitesi açısından yaşadığımız gerilmeye rağmen gerçekleşmesi, kuşkusuz fazlasıyla dikkate değerdir. En güç ve elverişsiz koşullar altında elde edilebilen belli bir başarının ifadesidir.

Sınıf içinde kalıcı mevziler yaratma alanındaki zayıflığımızın ve devrimci örgüt alanındaki yetersizliklerimizin gölgesinde kalan bu gelişme, herşeyden önce gösterdiğimiz ısrar ve kararlılığın ürünüdür. Parti nesnel süreçlerin ötesinde, ideolojik ve politik varlığının doğal bir sonuca olarak "döne döne sınıfa gitmekte", bu tür bir inat ve istikrarın sağladığı çok yönlü birikim ve deneyim ise, günün tüm olumsuz şartlarına rağmen çalışmamızdaki gelişimin temel dinamiği olabilmektedir.

### Sınıf hareketi ve partinin sınıf çalışması

Türkiye'deki siyasal tabloya bakıldığında, belki de son otuz yılda en değişmeden kalan olgu, sınıf hareketinin geri tablosudur. Sınıf hareketi içinde bulunduğu parçalı dağınık tabloyu bir türlü aşamamakta, bilinç ve örgütlülük düzeyindeki zayıflık giderilememekte, mücadele kapasitesi ve temposunda anlamlı bir gelişim gösterememektedir.

Toplumsal gerilim ve çatışmaların şiddetiyle ters orantılı biçimde gün gün gerileyen hareket, bugün iktisadi-sendikal zeminde dahi etkin bir varlık göstermemektedir. Altan alta oluşan mücadele dinamikleri ya bu geri tablo içinde ezilmekte ya da kısmi kazanımlarla (istisnai olarak), hareketinin genel durumunda özel bir değişiklik yaratmadan geri çekilmektedir.

Hareketin içindeki öncü sayılabilecek unsurlar yalnızca devrimci bir düşünüş tarzından değil, kararlı bir mücadele anlayışından da uzaktırlar. Sendikal örgütlenme hemen hemen tek biçimdir. Bu mücadele içinde öne çıkan güçler ya bürokratik sendikacılık tarafından biçimlendirilerek, böylece bürokratik çarkın taze dayanakları haline getirilmekte ya da sendikal süreçlerin dışına itilmektedir.

Siyasal baskı ve zorbalığa teslim oluşun öncü kesimlerde yarattığı yozlaşma ve sosyal sorunların ürünü olan çürüme olgularının üstesinden gelinememekte, dinsel gericiliğin geniş kesimler üzerindeki etkisi kırılamamakta, siyasal süreçlerin yol açtığı kutuplaşma işçi sınıfını farklı kamplara bölmeye devam etmektedir.

Birçok nedeni bulunan bu durumda belirgin bir değişiklik yaşanamadığı sürece

sınıf çalışmamızın sonuçlarının sınırlı kalması neredeyse kaçınılmazdır.

Bu gerçeğin farkında olmak bizi kolaycı beklentilerden korumakla kalmayacak, aynı zamanda çalışmamızın sorun alanlarını ve bunların çözümündeki önceliklerimizi doğru tespit edebilmemize de yardımcı olacaktır.

Mevcut tabloya, onun nesnel güçlüklerine yaptığımız bu vurgular, sınıf çalışması alanındaki hata ve eksiklilerimizi, zaaf ve yetersizliklerimizi, nesnel süreçlerin kaçınılmaz akıbeti olarak sunmak için değildir kuşkusuz. Aksine, bugün bizim yapmamız gereken, kendi zayıflık alanlarımıza yoğunlaşmak ve bunları aşmak için çok yönlü bir çaba göstermektir. Zira başka türlüsü umutsuz, amaçsız, tek düze bir çalışma içinde koşulların değişmesini beklemek manasına gelir. Bunun da pasifizm ve kuyrukçuluk dışında yaratabileceği bir sonuç yoktur.

### Sınıf çalışmamızın en öncelikli sorun alanı

Bugün sınıf çalışmamızın en önemli sorun alanı, çalışmanın siyasal muhtevasındaki zayıflamadır. Sınıf hareketi uzun süredir kendini daha çok fabrika merkezli ya da en fazla Metal Fırtına'da olduğu gibi sektörel çıkışlar planında ortaya koyabilmektedir. Temel dinamik fabrika ya da sektör içi dar ekonomik sorunlar ve istemlerdir.

Günün koşullarında sınıf çalışmamızın bu istem ve talepleri fazlasıyla önemsemesi gerektiği açıktır. Ancak, devrimci sınıf faaliyetinin esas yönünü, sınıfı siyasal mücadele alanına çekme çabası oluşturur. Diğer bütün dinamikler bu çabaya hizmet eden, onu güçlendiren dayanaklar olarak ele alınır.

Ekonomik mücadelenin geniş işçi kesimlerini fiziki ve moral yozlaşmadan korumak gibi çok özel ve önemli bir yan taşıyor oluşu, ya da sınıf eyleminin bugün için ekonomik mücadele zemininde yükselmesi olgusu, bu durumu değiştirmez.

### Ekonomik mücadele-siyasal mücadele ilişkisi

Ekonomik mücadelenin kendi sınırları içindeki önemi ve kendi yönünden siyasal müdahale için uygun bir zemin yarattığı, kuşkusuz doğrudur. Ancak bundan çıkarılması gereken sonuç, ekonomik mücadele ile siyasal mücadelenin organik biçimde birleştirilmesinin ne denli hayati önem taşıdığıdır.

Bazen saflarımızda bile belli belirsiz yankısı olabilen, "sınıf önce ekonomik mücadele verir, bu mücadele içinde birliğini ve eğitimini güçlendirdiği koşullarda ise siyasal mücadeleye atılır" türü ekonomist yaklaşımlar, hem hayatın gerçeklerine, hem de marksist dünya görüşüne aykırıdır. Dahası bu tür aşamacı yaklaşımlar, sınıf mücadelesinin biçimleri arasına duvarlar örme riski barındırır. Teorik, siyasal ve ekonomik biçimler içinde sınıf mücadelesi organik bir bütündür. Bu bütünlük içinde kavranmak kaydıyla, kuşkusuz önemli ve tayin edici olan politik mücadeledir. Devrimci bir parti için esas olan budur.

Dönemsel ya da taktik nedenlerle ekonomik ya da teorik mücadelenin göreli önem taşıdığı durumlar olabilir. Ama politik mücadelenin tayin edici rolü koşullara ya da taktiklere göre değişmez. Sınıf mücadelesinin hangi evreden geçtiği ya da hangi biçimi kazandığından bağımsız olarak bu böyledir. En geri düzeydeki mücadeleler dahi işçi sınıfının politik iktidarı ele geçirme mücadelesine tabi olarak ele alınmak durumundadır. Bu reformizm ile devrimcilik arasındaki temel ayrım çizgilerden biridir. Ortaya çıkışından bu yana hareketimiz bu temel ilkelere bağlı kalmış, bunlara programı üzerinden sağlam bir temel kazandırmıştır. Bu konuda herhangi bir sapma ya da kafa karışıklığının yol açabileceği sonuçlar konusunda hep açık bir fikre sahip olmuş, bu türden eğilimlere karşı büyük bir hassasiyet göstermiştir.

Ancak sınıf çalışmamız gözden geçirildiğinde görülmektedir ki, marksist teorinin ve partimizin bakış açısının temel yapı taşları kabul edilen bu yaklaşımlar, sınıf hareketinin mevcut geri tablosunun da etkisiyle, pratik çalışmamızda her zaman gereğince gözetilemeyebilmiştir.

### Çalışma darlıklardan kurtarılmalıdır

Bugün bazı alanlarda sınıf çalışmamızın ağırlıklı kısmını fabrika içi gündemler ve ona dayalı sendikal çalışmalar oluşturmaktadır.

Genel olarak sınıf çalışmasının, özel olarak fabrika çalışmalarının bu tür darlıklardan çıkarılması gerekir. Bu türden darlıklar giderilmediği sürece ne fabrikalarda gerçek mevziler yaratılabilir, ne de devrimci bir sınıf hareketini geliştirme çabasında anlamlı bir yol katedilebilir.

Siyasal gerçeklerin, onların dayandığı temel sınıf ilişkilerinin açıklanması, bu gerçekler ışığında işçilerin dikkatinin devlet ve iktidar ilişkilerine yöneltilmesi, geniş sınıf kesimlerinin bu gerçeklerin yön verdiği hedefler doğrultusunda mücadeleye sevk edilmesi, böylece bağımsız politik bir hatta birleştirilmesi, nihayet böyle bir mücadele içinde siyasal olarak eğitilen sınıfın öncüsünün devrimci sınıf partisiyle buluşturulması... Tüm bunları hedef alan bir pratiğin sınıf çalışmamıza hâkim kılınması, önümüzde duran temel görevlerden biridir.

Bu görevin yerine getirilebilmesi için, tüm siyasal ve sosyal sorunlar, emperyalist savaş, saldırganlık ve militarizm, baskı ve terör, antiemperyalist ve demokratik talepler, ezilen ulus ve mezheplere ilişkin sorunlar, sosyal yıkım saldırıları vb. başlıklar, sınıfa dönük faaliyetimizde daha belirgin ve somut bir yer tutabilmelidir. Bu alandaki yetersizliklerin üzerine gidilmeden, çalışmanın siyasal niteliğinin güçlendirilmesi mümkün olmayacaktır. Özellikle son bir yılda bu yönlü atılan adımlar güçlendirilmelidir. Gerek fabrika içi gündemler ile siyasal gündemler arasındaki bağın güçlendirilmesi, gerekse siyasal gündemlerin sınıf bölüklerine taşınması konusunda daha güçlü ve kapsamlı adımlar atılmalıdır.

### Sınıf çalışmamızın merkezileştirilmesi sorunu

Sınıf çalışmamızda öne çıkan bir diğer sorun alanı, değişik yerellerde süregiden çalışmalar arasında bütünlüğün sağlanmasıdır. Birçok yoldaş yerinde bir tutumla bu ihtiyacı gündeme getirmektedir. Ancak merkezileşmeden ne anlaşılması gerektiği önemlidir. Özellikle sınıf hareketi tablosunun parçalı ve dağınık olduğu, kendini tek tek mevziler üzerinden ifade ettiği koşullarda, sınıfa müdahalemizin bu özgünlüğü gözeten bir içeriğe sahip olması kaçınılmazdır. Bugünün koşullarında her türlü yerel özgünlük, gündem ve konuyu kendi çalışmasının temel dayanağı haline getirmeyen bir çalışmanın büyüyüp gelişmesi oldukça zor olacaktır.

Bu yüzden merkezileşmeden anlaşılması gereken, ortak politik içeriktir. Yerel inisiyatif ve özgünlükleri bastırmadan sınıf hareketine müdahalemizin genelleştirilmesi, ortak hedef ve yönelimlere, hatta gerekirse araçlara kavuşturulması, merkezileşme sorununun diğer ama daha tali bir başlığıdır. Bunlar sağlanamadığında, tek tek yerel örgütlerin sınıfa siyasal müdahaleyi güçlendirme sorununa üreteceği çözümler de sınırlı kalmaktadır.

### Dil ve üslup sorunları

Çalışmamızın bir diğer sorunu, sınıfa seslenişte dil ve üsluptur. Bu konuda çok şey söylemiş, birçok tartışma yapılmıştır. Bir önceki parti kongresi bu sorun üzerinde özellikle durmuştur. Konu 30. Yıl Konferansında da ele alınmıştır.

Öncelikle bu sorunun teknik bir yaratıcılık ya da beceri sorunu olmadığı, politik yetersizliğin yansıması olduğu konusunda açık bir fikre sahip olmalıyız. Bizim sorunumuz kendi başına daha popüler, daha canlı ve daha sade bir seslenmeyi başarma sorunu değildir (sorunun böyle bir yanı elbette var). Esas çözüm aradığımız sorun, temel toplumsal-siyasal gerçeklerin, sınıf kitlelerinin mevcut bilinç ve eğitim düzeyi gözetilerek, en güçlü ve etkili biçimde nasıl aktarılacağı sorunudur. Bunu başarabilmek ise her şeyden önce temel siyasal gerçekler ve bunların gündelik olaylara nasıl yansıdığı konusunda tam bir politik açıklık sahibi olmaktan geçmektedir.

Siyasal çalışmamız gündelik olaylar ile bu olaylara yol açan temel sınıfsal ve siyasal olgular arasındaki ilişkileri gereğince kurmakta zorlanmaktadır. Böyle olunca, sesleniş ya sadelik ve popülerlik adına siyasal açıdan zayıf söylemler üzerinden şekillenmekte, ya da güncellikten kopuk genel propaganda biçimi kazanmaktadır. Bunun temelinde öncelikle kadrolarımızın ideolojik-teorik donanımı sorunu yatmaktadır. Bunun içindir ki, başta merkezi organlarımız olmak üzere tüm organlarımız sınıf hareketini ilgilendiren siyasal ve toplumsal

gerçekler üzerinden döne döne tartışmalı, ayrıntıya inerek bunların hedef kitlemize nasıl anlatılacağı üzerinde durmalıdır. Bu yapıldığı, buna gereken önem ve emek verildiği koşullarda, dil ve üslup sorununda da önemli bir gelişim yaşanacağı görülecektir.

Bu konuda dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta, propaganda ve ajitasyonun birleştirilmesi gerekliliğidir. Leninist yazındaki görevleri anlamayı ve yerine getirmeyi kolaylaştıran bazı ayrıştırıcı tanımlamalara rağmen, propaganda ve ajitasyon içiçe geçen olgular olmak zorundadır. Özellikle bugünkü sınıf hareketi gerçekliğinde, gündelik olaylar üzerinden kitleleri döne döne ajite etmek ile bu olayların arkasında temel gerçekleri anlatmak içiçe geçmiş görevlerdir. Bu konuda da o anki şartlar üzerinden tercihlerin ötesinde bir ayrım ya da sıralama yapılamaz. Ama ille bir şey öne çıkacaksa bu, bugün için sınıfın önde duran kesimlerin eğitiminin çok önemli bir sorun olarak önümüzde durduğu gerçeğidir. İşçilere zaten bildikleri konular üzerinden seslenerek, gündelik olarak yaşadığı ve farkında olduğu olayları açıklayarak, onları devrimci açıdan eğitemeyeceğimiz gerçeği üzerine dikkatle düşünülmelidir.

### Sektörel birimler sorunu

Partinin sektörel büroları, mevcut sektör çalışmalarının gelişimini güçlendirmek için oluşturulmuş özel birimlerdir. Çalışmanın derinleştirilmesi, partinin sektörlere olan hâkimiyetinin artırılması, buralara dönük genel politika ve araçların oluşturulması, var olanların güçlendirilmesi için oluşturulan bu birimlerin diğer bir misyonu sınıf çalışmasındaki kadro politikalarımızla ilişkilidir. Bu birimlerde yer alan yoldaşlar aynı zamanda değişik sektörler ve onların iç gündemleri üzerine "uzmanlaşmaya" çalışmakta, partinin bu alandaki politikaların oluşumunda önemli roller oynamaktadır.

Bugünkü örgütsel darlığımızda, bu birimleri oluşturan güçlerin birçok işi aynı anda yapması olgusunun, bu birimlerin yukarıda ifade edilen misyonu yerine getirmesini sınırladığı açıktır. Bu alandaki çözümün gene sektör çalışmalarımızın derinleşip güçlenmesinden ve bu birimlerin alanın içinde çalışan kadrolara dayandırılmasından geçtiğini söylemek mümkündür. Yarattığı ek iş gücü, yol açtığı yatay ilişkiler ya da bazı birimlerin verimsizliğinden yola çıkarak bu birimlerin dağıtılmasını düşünmek, kısa vadeli rahatlamalar getirse bile, uzun vadede sınıf çalışmamızı zayıflatan bir sonuca yol açacaktır.

### Sınıf çalışması üzerine ek düşünceler

- Sınıfın devrimci siyasal eğitimi, eylemlilik/mücadele içerisindeki eğitimidir. Sınıf kitleleri ancak pratik içinde ve kendi özdeneyimleri temelinde eğitilebilir. Kökleşmiş önyargıları ancak pratik içinde kırılabilir. Kendi başına sosyalist propagandayla, sol söylemlerle bunun için yetersiz kalır. *"Ancak bu, devrimci propagandanın önemini ortadan kaldırmaz, sadece onun eylemle birleşmesi gerektiğini gösterir."*

- Sınıf çalışması araçlarına yaklaşım sorunu politik yönelimlerimizden ve sınıf hareketinin mevcut durumundan bağımsız ele alınamaz. Bugün için önemli olan, başta PYO olmak üzere tüm yayın araçlarının çalışmanın hedefleri ile daha uyumlu hale getirilmesi ve çalışma içinde daha etkin biçimde kullanılabilmesidir.

- Bugün bütün dikkatimiz, iki temel konu üzerine yoğunlaşmak zorundadır. Bunlardan ilki, V. Parti Kongresi üzerinden ifade edilen *"Devrimci bir sınıf hareketi için ileri!"* hedefi, ötekisi ise devrimci örgütün inşası sorunudur. Bu ikinci sorunun kalıcı ve sağlıklı çözümü ile sınıf çalışmamızın devrimci niteliğini yükseltmek arasında sıkı bir ilişki vardır.

- Sınıf hareketiyle ilişkilerimizin ete kemiğe bürünmesi, fabrikalarda kuvvet olarak ortaya çıkabilmemize sıkı sıkıya bağlıdır. Partinin sınıf çalışması genel seslenmenin ötesine geçerek bu başarı düzeyini artık yakalamak durumundadır.

- Partimiz sınıf çalışmamızı baştan aşağı yeni bir değerlendirmeye tabi tutmak, deneyimlerini süzmek ve ona yeni bir itilim kazandırmak sorunu ile karşı karşıyadır.

- Sınıf çalışmamızın yeni bir düzeye ulaşması ancak *"Devrimci bir sınıf hareketi için ileri!"* şiarında belli bir yol katetmekle mümkündür

***TKİP VI. Kongresi Sınıf Komisyonu**'nun hazırladığı metnin kongre çalışmaları ışığında elden geçirilmiş biçimidir...*

## *TKİP VI. Kongresi Belgeleri...*

# Sınıf mücadelesi ve TİS süreçleri

Sınıf mücadelesi açısından TİS süreçleri önemli bir dönemi ve mücadele alanını ifade eder. Bu dönemde işçilerin kendi ekonomik ve sosyal sorunlarına karşı duyarlılığı artar. Yakıcı taleplerini ifade ederler, mücadele istekleri ve enerjileri artar.

Sermayenin bir bütün olarak yönelttiği ekonomik, sosyal yıkım saldırılarına karşı mücadelede TİS süreçleri üzerinden elde edilebilecek kazanımlar ise, "emeğin korunması" mücadelesi açısından önemlidir. Talepler, örgütlenme ve mücadele hattı açısından önemli dersler ortaya çıkartır.

Özellikle Grup TİS süreçleri, sınıfın farklı fabrikalarda ortak hareket etme zeminlerini güçlendiren bir rol oynar. Metal TİS süreçleri bu yönüyle ayrı bir yerde durmakta, bir bütün olarak sınıfı doğrudan etkilemektedir.

Sermaye, devlet ve sendikal bürokrasi, TİS süreçlerinin sınıflar mücadelesinde tuttuğu bu önemli rolün bilincinde olarak, her dönem özel bir hazırlığa konu etmiştir. Beklentileri düşürmek, örgütlenme ve mücadele bilincini zayıflatmak, mümkün olduğunca yasal cenderenin içine hapsetmek, haklı ve meşru talepler üzerinden değil de verilenle yetinecek edilgen bir işçi kitlesi yaratmak, bu dönemde yoğun bir kuşatma ile hayata geçirilmektedir. Sendikal bürokrasinin böylesi süreçlerde çok daha özel bir rol oynayarak, bu tablonun yaratılmasında üstlendiği uğursuz rol çok daha görünür hale gelmektedir.

Devrimci sınıf çalışmamız, sınıflar mücadelesinin bu özel alanını gözeten bir tutumla, TİS süreçlerine etkin bir biçimde müdahale etmeye çalışmıştır. Bugün bu alanda güçlü bir birikime ve deneyime sahibiz. Son dönem ortaya çıkan bir dizi örnekle birlikte, artık TİS süreçlerine daha güçlü müdahale edebilecek, devrimci sınıf mücadelesinin güçlenmesi açısından daha anlamlı süreçler örgütleyebilecek durumdayız.

Bir sürecin sınıflar mücadelesi açısından yerli yerine oturtulması, açık bir bilinç ve çaba ile bütünlenmesi, somutluğu içinde pratik mücadelenin örgütlenmesi önemlidir. Sınıf savaşımı istisnasız her alanı kesmektedir. Bu alanları sağlam bir bakış açısıyla yerli yerine oturtmak, farklı alanları yaşamın içinde organik bir bütünlük üzerinden ifadelendirmeye çalışmak, başarının temel gereklerinden biridir, belki de en önemlisidir. Bu, TİS süreçleri açısından, son dönem yaşadığımız deneyimler de gözetildiğinde, ayrıca ve özellikle önemlidir. Sorun tek başına bir TİS sürecine nasıl müdahale edileceği değil, sınıf mücadelesinin önemli bir yönünü ifade eden "emeğin korunması" mücadelesini TİS süreci şahsında sınıfın devrimci iktidar mücadelesinin basamağı haline nasıl getireceğimiz sorunudur. Devrimci sınıf hareketi yaratma temel hedefi ekseninde, tek tek süreçlerin sınıfın bilincine, mücadele hattına ve örgütlenmesine ne katacağı meselesidir.

Bu kapsamıyla, TİS süreçleri üzerine yıllardır birçok deneyim yaratan devrimci sınıf çalışmamıza yaklaşımımızı bir kez daha maddeler halinde özetlemenin ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

- Devrimci sınıf çalışmasının ve mücadelesinin temel tarihsel hedefi, tüm sorunların temel kaynağı olan kapitalizmi tüm sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırmaktır. İşçi sınıfı, sınıfları ve sömürüyü tümüyle ortadan kaldıracak bir bakış ve hat üzerinden kendini ifadelendirmeli, devrimci bir taraf olarak toplumun karşısına çıkabilmelidir. Bu elbette bugünden yarına gerçekleşebilecek bir durum değil, fakat yaşamın her alanında karşılaşılan sorunlara karşı uzun soluklu bir çaba ile mücadele sorunudur. İşçi sınıfı bizzat bu mücadeleler içinde pişer, çelikleşir, bilinç ve örgütlülüğünü geliştirir, tarihsel eylemine

hazırlanır.

- TİS süreci sınıf mücadelesinin yalnızca bir alanını ifade eder. İşçi sınıfın ve kapitalist patronlar ekonomik ve sosyal haklar ekseninde karşı karşıya gelir. Tarafların bilinç, örgütlülük ve kararlılık düzeyi süreci tayin eden temel etmendir.

- Sınıf mücadelesinde süreklilik esastır. TİS süreçlerinde işçi sınıfının lehine gelişmelerin yaşanabilmesi, kazanımlarını koruması ve geliştirmesi, bu sürekliliğin ne kadar sağlanabildiği, dinamik bir gelişim sürecinin yaşanıp yaşanmamasıyla doğrudan ilişkilidir. Tablo bu olmadığı koşullarda da kimi kazanımlar elde edilebilir, fakat bu kısmı ve geçici olmaya mahkûndur.

- Devrimci sınıf çalışması kendi içinde yaşanılacak TİS sürecini bu kapsamıyla ele almak, sınıflar mücadelesinin bütünlüğü içinde anlamlandırmak zorundadır. Bunun içindir ki, öncesi ve sonrasıyla, bütünlüklü bir TİS süreci ve politikası izlenmelidir. İşçi sınıfının bilinç ve örgütlülük düzeyinde yaşanılabilecek gelişme, bu politikanın esas noktasını oluşturmakta, başarısının da gerçek ölçüsü sayılmaktadır.

- Devrimci sınıf çalışmamız, TİS politikasını yılların getirdiği deneyimlerden süzerek, üç temel ayak üzerinden inşa etmeye çalışmaktadır. İçinden geçilen sürecin ortaya çıkarttığı talepler, sürecin örgütlenme hattı, mücadele bakışı ve yöntemi üzerinden ortaya konulan TİS politikamız, bütünlüğü üzerinden işçi sınıfının eylemini örgütlemeyi temel almaktadır.

Sürecin her aşamasında söz, yetki ve karar işçilerin olmalıdır. Fabrika örgütlülüğünü güçlendirecek, taban inisiyatifini geliştirecek hat temeldir. Fiili-meşru mücadele çizgisi ise kazanmak için olmazsa olmaz koşuldur.

- Sınıf mücadelesini sınıfın ekonomik-sosyal haklarının kazanılması ve geliştirilmesi sınırına daraltmak ekonomizm ve reformizmdir. Fakat bu sorunlardan hareketle etkili bir çalışma ve mücadele yürütülmeden de devrimci sınıf mücadelesi geliştirilip güçlendirilemez. Devrimci sınıf çalışmamızda aslolan siyasal müdahaledir vurgusu, hiçbir biçimde bunu dışlamamaktadır. Zira emeğin korunması kapsamında değerlendirilecek talepleri kazanmak uğruna girişilen her mücadelenin birleştirici, eğitici, örgütleyici ve geliştirici imkanları açıktır. İşçi sınıfının yakıcılığını hissettiği ekonomik ve sosyal talepleri üzerinden mücadeleye girişmesi, onun için temel bir mücadele okuludur. "Grev bir mücadele okuludur" gerçeği de bunun bir parçasıdır.

- Devrimci sınıf partisi, işçi sınıfının bu mücadele okulunda geçmesi için kararlı, hedefli ve soluklu bir çalışma yürütür. Bu tek başına işçi sınıfının deneyim kazanması, mücadelesinin güçlenmesi sınırında bir yaklaşım da değildir. Komünistler aynı zamanda tutarlı ve kararlı bir biçimde "emeğin korunması" mücadelesini yürütmek zorundadır. Zira emeğin korunması talepleri hiçbir biçimde işçilerin üç beş kuruş fazla kazanması sınırında değerlendirilemez. Çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesi, yoksulluğun ve yoksunluğun hafifletilmesi, işçi sınıfını kültürel dejenerasyondan, moral yıkımdan, makinanın bir parçası haline gelen et yığını olmaktan çıkartılması mücadelesidir. Zihinsel ve ruhsal gelişimi açısından kendisine daha geniş alan ve olanak yaratma çabasıdır. Yeni bir düzen kurma çabasının bugünden işçi sınıfı bütünlüğü içinde adımlarını atma iradesi ve yönelimidir.

Sorun, emeğin korunmasına yönelik taleplerin kararlıca savunulması ve kazanılması mücadelesi ile işçi sınıfının devrimci iktidar mücadelesi arasındaki ilişki sorunudur. Bu kapsamda değerlendirilecek istemleri kendi içinde amaç olmaktan çıkarıp sınıfın genel devrimci mücadelesine bağlama sorunudur. Kapitalizmi yıkma temel devrimci hedefi esastır. Bunu gerçekleştirebilmenin temel bir yönünü de sınıfın iktisadi mücadelesi, yani emeğin korunması mücadelesi oluşturmaktadır.

- Emeğin korunması mücadelesini ve bu kapsamda değerlendirilebilecek TİS süreçlerini, olumlu veya olumsuz yönleriyle bu bütünlük üzerinden değerlendirebilmek önemlidir. Devrimci sınıf çalışmasının temel yaklaşımları, süreç değerlendirmelerinde de esas kriterleri vermektedir. Bu süreç sınıfın bilinç ve örgütlülüğüne ne katmıştır? Sınıfın inisiyatif ve iradesinin açığı çıkmasına ne gibi bir etkisi olmuştur? Sermayenin, devletin ve sendikal bürokrasinin karşısında konumunu güçlendirmiş midir? Önemli olan daha da çoğaltılabilecek bu soruların devrimci yanıtlarıdır.

***TKİP VI. Kongresi Sınıf Komisyonu**'nun hazırladığı metnin kongre çalışmaları ışığında elden geçirilmiş biçimidir...*

## TKİP VI. Kongresi Belgeleri...

# Sendikalar ve sendika bürokrasisi

İşçi sınıfının kapitalist sömürünün sonuçlarına karşı mücadelesi içerisinde tarihsel olarak kendiliğinden doğan sendikalar, partimiz için, devrimci bir sınıf hareketi geliştirme, sınıf kitlelerini devrime hazırlama hedefi çerçevesinde, temel önemde araçlardan biridir. Bu nedenle, sendikaların sınıf mücadelesindeki yerini doğru bir bakışla ele almak, işçi sınıfının bağımsız devrimci çizgisini egemen kılma hedefiyle hareket etmek önem taşımaktadır.

* Sendikal harekete son 20 yıl üzerinden baktığımızda, dönemsel gelişmeler yaşasa da, mücadele ve örgütlenme anlayışı açısından önemli boyutlarda zayıflık ve teslimiyet hakim olmuştur. Dünya genelinde sol dalganın kırılmasıyla birlikte on yıllara yayılan tasfiyeci sürecin sol hareketlerde yarattığı zaafiyet, sendikal alanı da derinden etkilemiştir. İdeolojik, politik ve örgütsel tasfiye hız kazanmış, uzlaşmacı ve diyalogcu anlayış temel çizgi haline gelmiştir. Sınıf ve kitle hareketini boğmak için sermayenin ve devletin hayata geçirdiği saldırılar, sendikalara hâkim anlayışların tasfiyeci çizgilerini daha rahat hayata geçirmelerine zemin sunmuştur.

* 2000'li yıllarla birlikte daha da belirginleşen uzlaşmacı-diyalogcu anlayışlar, sendikal harekette kırılmayı hızlandırmıştır. Tekel Direnişi bu kırılmanın aşılması için kısmi olanaklar sunsa da, bu gereğince değerlendirilememiştir. Tekel Direnişinin ardından sendikal harekette yaşanan tıkanıklığın ve hakim anlayışların aşılmasında yol gösterici en anlamlı deneyim, Greif işçilerinin fabrika işgali olmuştur. Greif direnişinden yaklaşık bir yıl sonra gerçekleşen Metal Fırtına da sendikal mücadele üzerinden yeni tartışmalara neden olmuş ve geride anlamlı bir deneyim bırakmıştır.

* Uzun bir dönemdir devletin ve sermayenin sendikal alana dönük saldırıları artmış, her renkten sendikalar bu saldırılara boyun eğme yolunu tutmuştur. Son yıllarda sendikal harekette eylemsel süreçler açısından ciddi bir durağanlık yaşanmaktadır.

* Sermayenin ve gericiliğin işçi sınıfı üzerindeki ideolojik, politik, kültürel vb. kuşatması, dinci-faşist AKP iktidarı döneminde alabildiğine artmıştır. AKP sendikal alanı tamamen denetimi altına almak için, yandaş sendikaları büyütme politikasını hayata geçirmekte, bunda başarı da sağlamaktadır. AKP güdümündeki sendikaların dışında kalan sendikalar ise umudunu büyük oranda düzen içi muhalefete bağlamıştır. Sendikaların izledikleri uzlaşmacı politikalar, işçi ve emekçilerin ideolojik, politik ve etnik temelde taraflaşmasını kolaylaştırmıştır.

* Bir dizi sendika, sendikal hareketin yaşadığı tıkanıklığı ve baraj sorununu aşmak için çeşitli arayışlar içindedir. Temel perspektifleri üye sayılarını artırmaktır. Yaşanan tıkanıklığa bir çözüm olarak, "diyalog ve iş barışı"nı esas alan uluslararası federasyonlar ile ilişkilerini de son yıllarda güçlendirmiş durumdalar.

* Sınıfın örgütlülüğü olduğu kadarıyla sendikal alandadır ve sendikalar bürokratların denetimindedir. Sendika bürokratları sendikaları işçi sınıfını denetim altında tutmanın aracı olarak kullanmaktadır. Sendikaların mevcut tablosu aşılmadan sınıf hareketinde güçlü çıkışların zorluğu ortadadır.

* Sendikal bürokrasi bir anlayışı temsil etmektedir. Bu anlayış tepeden tabana, kendi ihtiyacını karşılayacak bir işleyişi kurumsallaştırmaktadır. İşyeri temsilcilerinden bir dizi işçiye kadar yayılan bu anlayış ve işleyiş, tabanda iradesizlik, edilgenlik biçiminde kendini göstermekte, çarpık bir bilinç ve kimliksel tahribat yaratmaktadır. Sendikal bürokratik anlayış aşılmadan, işleyişle ilgili yapılacak her "ileri" değişiklik kâğıt üzerinde kalmaya mahkumdur.

* Sınıf hareketinin verili geriliği koşullarında sendikal alanda kısa vadede köklü bir değişimin

imkanları yoktur. Nesnel koşullar devrimci sendikal çalışmanın gelişimi için bazı esnemeleri gerektirmektedir. Fakat bunların hangi eksende yapılacağı önemlidir. Anlayış ve buna bağlı işleyişi hâkim kılma alanında yapılacak ilkesel her esneme devrimci çizgiden sapmayı beraberinde getirir. Bu alan (tabana dayalı komite vb.) bizim için tartışmasızdır. Esnemeler çok somut durumlara bağlı olarak ekonomik ve sosyal istemler vb. alanlarda gösterilebilir.

* Sendikalı ya da sendikasız fabrikalarda yürüttüğümüz sendikal çalışmalarda genellikle belli bir noktada tıkanma yaşıyoruz. İşçilerle güçlü bağlar kuramadığımız, bilinçlerinde köklü bir değişim yaratamadığımız için, sendika bürokratları çalışma yürüten yoldaşlarımızı ve ileri çıkan işçileri çeşitli yol ve yöntemlerle etkisizleştirebiliyor ya da bazı yoldaşlarımız mevcut anlayışların sınırlayıcı etkilerine açık hale gelebiliyor.

* Sendikalarda çalışan uzman, danışman vb. kategorilerdeki aydınlar, sendikal politikaların belirlenmesinde önemli bir rol oynuyorlar. Çalıştıkları sendikalardaki bürokratik, uzlaşmacı anlayışları sessizlikle geçiştirip meşrulaştırıyorlar. Bunların bir kısmı zaman zaman sendikal hareketin mevcut tablosu üzerinden anlamlı tartışmalar yürütüp, araştırmalar yapmaktadır. Bir kısmının en önemli misyonu ise Avrupa'daki sendikal hareketinin sınıf işbirliğine dayalı teori ve pratiklerini Türkiye sendikal hareketine taşımaktır. Pratikte ciddi bir tutarsızlık sergileyerek bürokratik kastın bir parçası haline gelen bu aydın ve uzmanların sınıf mücadelesi karşısındaki gerici bozucu etkilerine karşı mücadele edilmelidir.

* Sendikal bürokrasiyi etkisizleştirmek için ideolojik, politik ve pratik mücadeleler bütünlüklü bir biçimde verilmelidir. Bu mücadelenin kapsamı ve temel unsurları parti basınımızda ve bu arada parti kongrelerinde sürekli biçimde tartışılmıştır.

* 30. Yıl Konferansı bu kapsamda *"Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi"* başlıklı temel parti metnine bir kez daha özellikle dikkat çekmiştir: *"Partinin **'Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi'** başlıklı temel önemde metninde (Ağustos 2004), başlığın kapsayabileceği hemen tüm sorunlar, ideolojik ve ilkesel bir yaklaşımla ve yeterli bir açıklıkta ortaya konulmuştur. Greif Direnişi ve ardından Metal Fırtına'yla partimiz için birçok yönüyle pratik bir sorun haline gelen sendikalar sorunu bu metne apayrı bir önem ve güncellik kazandırmıştır. Bu nedenle parti için şu dönem vazgeçilmez bir başvuru kaynağı olarak kullanılmalıdır. Partinin sınıf çalışması halkasına yüklendiği ve sendikalar cephesinden karmaşık sorunlarla karşılaştığı bir dönemde bu özellikle gereklidir." (**TKİP 30. Yıl Bildirgesi**, Kasım 2017)*

* Sendikal bürokrasiye karşı mücadelenin fabrika zeminde somutlanmasına ilişkin olarak Greif Direnişi deneyimi özellikle önemli ve yol göstericidir. Bu deneyimin örgütlenme boyutunu, Greif Direnişi'ne ilişkin temel parti metni şu şekilde özetlemişti: *"Greif Direnişi'ne kadarki standart uygulama, bürokratik bir yapı olarak sendikal aygıt ve genellikle yönetimi tutan bürokratlar tarafından atanmış, dolayısıyla sıkı sıkıya denetim altında tutulan işçi temsilcilerinden ibaretti. Greif örneği bu yapının parçalanması, sendikal örgütlenmenin fabrika zeminine oturtulması, tüm işçi kitlesinin örgütlü bir yapı olarak kucaklanması, böylece devrimci inisiyatif ve eylem kapasitesinin açığa çıkarılması, işçi iradesinin söz, yetki ve karar düzeyinde egemen kılınması, tüm bunların bütünsel bir ifadesi olarak fabrika biriminin sınıf hareketinin sağlam bir kalesi haline getirilmesi oldu." (**Greif Direnişi işçi sınıfı hareketinin devrimci geleceğidir!, Ekim**, Sayı: 294, Ağustos 2014)*

* Son olarak, sendikal bürokrasiye karşı mücadelenin kapsamı konusunda, Parti Kuruluş Kongresi'nden beri altını önemle çizegeldiğimiz konuya işaret etmek gerekir. Bu, sendikal bürokrasinin işçi sınıfının denetim altında tutulmasında burjuvazinin hizmetinde oynadığı politik roldür. Bu, hele de bugünkü koşullarda, dinci-faşist iktidarın işçi sınıfını denetim altında tutmak için özel bir kuşatma planı uyguladığı bir sırada özellikle önemlidir. Burada sorun basitçe işçilerin iktisadi mücadelelerde satılması değil, fakat ideolojik-politik ve örgütsel bakımdan denetim altında tutulması, buna her renkten sendikal bürokrasinin özel katkısıdır. Bu kasta karşı ideolojik-politik ve örgütsel çok yönlü mücadele ihtiyacı da temelde buradan gelmektedir.

***TKİP VI. Kongresi Sınıf Komisyonu**'nun hazırladığı metnin kongre çalışmaları ışığında elden geçirilmiş biçimidir...*

## *Sinan yoldaşın ardından...*

# Uzun soluklu bir devrimci yürüyüş!

***Nilgün Eren***

Sinan yoldaş, devrimin uzun koşusunun hem önderi hem de gerçek bir sıra neferiydi. Partimiz sadece, kendisini vareden süreçte kendine çok özgü bir yeri olan bir kurucu önderini değil, kelimenin gerçek anlamında bir parti emekçisini de yitirdi.

Gerek partinin gerek yoldaşlarının gerekse onu yakından tanıma imkânı bulan devrimcilerin anlattıkları, nasıl bir yoldaşı kaybettiğimizi yeterli açıklıkta ortaya koymuş bulunuyor. Yapılan tanıklıklar, onun bir devrimci olarak sahip olduğu nitelikler ile insani yönünün nasıl bütünleştiğini, birçok açıdan nasıl farklı bir devrimciyle yüz yüze olduğumuzu anlatıyor. Sade, mütevazi, içten, samimi, mizahi yanı güçlü, insana ve emeğe saygılı bir gerçek insan... Davası ve onun taşıyıcısı partisiyle her açıdan bütünleşmiş bir devrimci... Uzun soluklu ve kesintisiz bir devrimci yaşam...

Son nefesine kadar davasına bağlı kalarak ayakta dimdik ölen tüm devrimciler gibi kararlılık, adanmışlık, fedakarlık vb. elbette onu da karakterize eden niteliklerdi. Ama devrimci mücadeleyi yarım yüzyılı aşkın bir süre sürdürebilmesinin gerisinde, bir devrimciyi devrimci yapan bu niteliklerin yanı sıra, onu "Sinan yoldaş" yapan başka önemli niteliklere sahip olması vardı.

### '68 kuşağının açtığı yolda başlayan bir devrimci yaşam!

Türkiye'nin '68 kuşağı devrimcilerinin, Denizler'in, Mahirler'in, Kaypakkayalar'ın açtığı yolda devrimci mücadelede tereddütsüzce yerini almıştı. Özellikle bu kuşağın devrimcilerinin onun siyasal yaşamında her zaman apayrı bir yeri oldu. Onların anılarına her zaman derin bir bağlılık duydu ve bu bağlılığını her vesileyle ortaya koydu.

Saflarında yerini aldığı THKO'dan TDKP'ye varan süreçte, çalışma yürüttüğü alanda, Dersim'de ve Kürdistan'da, büyük bir inançla sarıldığı davasının gereklerini yerine getirmek için nasıl büyük bir emek harcadığını ve bu süreçte nasıl bir iz bıraktığını, yapılan tanıklıklar üzerinden biliyoruz. '71 devrimcilerinin direnişçi kimliğinin, kararlı ve özverili mücadelelerinin moral gücü yeni bir devrimci yükseliş döneminin önünü açmış, gücünü buradan alan bu genç devrimcinin yaratıcı çabaları da sonuçlarını üretmişti. Derinden derine yürüttüğü, sonrasında herkesi şaşırtan bu çalışma, bulunduğu alanda partisini önemli bir güç haline getirmişti.

12 Eylül yenilgisi hem partisi hem de onun için büyük bir sınav olmuş, bu sınavı geçemeyen, dahası yaşananları sorgulama diye bir sorunu olmayan bir parti gerçekliği ile yüz yüze kalmıştı. Ama o, bu süreçte yaşadığı sarsıntıya rağmen bunun yolunu kesmesine fırsat vermemişti. Direnişin ön saflarında yerini aldığı Metris zindanında, yaşananları irdeleme ve sorgulama başarısını gösterebildiği içindir ki, dışarıya güçlenerek çıkmıştı.

O dönemde partisinin saflarında, geçmişle devrimci hesaplaşmanın artık kendini dayattığı bir süreçten geçiliyor, ancak buna karşı gerici bir ayak direme yaşanıyordu. En önemli sınavlarından birini de bu süreçte verdi, tutumunu en başında geçmişle hesaplaşmadan yana koydu. Gelinen yol ayrımında en küçük bir

tereddüt yaşamadığı gibi, bu süreci kararlılıkla sürükleyen devrimcilerden biri oldu.

Devrimci saflaşma ve ayrışmayla sonuçlanan bu sürecin ürünü oldu EKİM ve sonrasında TKİP. Bu sürecin her aşamasında etkin bir rol oynayan Sinan yoldaş, yaşananlardan çıkardığı derslerden, kendi öz deneyimlerinden aldığı güçle hareket etti, yeni bir hareketi var etmenin güçlükleri karşısında hiçbir zayıflığa düşmedi.

Bir devrimci yükseliş değil, yenilgi sonrası toparlanına çabalarının damgasını vurduğu zorlu bir dönemdi bu. Böyle bir dönemde, onun da içinde yer aldığı, bir elin beş parmağını geçmeyen bir grup devrimci, halkçı devrimcilikle köklü bir hesaplaşmaya yönelen, "yeni bir kültür, yeni bir gelenek"i temsil etme iddiası taşıyan bir hareketi, deyim yerindeyse, yoktan var etmek zorundaydı. Geçmişin devrimci mirası ve moral değerleri dışında dayanabilecekleri hiçbir maddi birikime sahip değillerdi.

O komünist hareket saflarında, hem bir önder hem de bir sıra neferi olarak, bu zorlu dönemi göğüsleyebilen az sayıda devrimciden biri oldu. Yola birlikte çıktıkları devrimcilerin önemli bir kısmı, o günün koşullarında bir hareketi var edebilmenin güçlükleriyle baş edemedikleri için, erken bir zamanda mücadelenin dışına düşmüşlerdi. O ise, büyük bir inanç ve kararlılıkla, son nefesine kadar yolunu yürüme başarısını gösterebildi. Elbette davasına bağlılığından ve partisine duyduğu inançtan aldığı güçle...

EKİM'i Türkiye topraklarında vareden, TKİP'ye uzanan ve sonrası süreçte onun tartışmasız bir yeri ve emeği vardır.

### Gerçek bir dava insanı!

Devrimci yaşamı boyunca elbette o da tüm devrimciler gibi zorlu süreçler yaşadı, zayıflık ve yetersizlikleriyle yüzleşmek zorunda kaldı. Ama hiçbir zaman bunlara yenilmedi, yaşadığı zorlanmaları aşarak her zaman daha ileriye yürümeyi başardı. Denilebilir ki, bu onun en önemli üstünlüklerinden biriydi. Elli yıllı aşan kesintisiz ve soluklu devrimci yürüyüşünü de bu sayede başarabildi.

Onu zorlayan sorunlar ne olursa olsun hiçbir zaman bunlara takılmadı, önünü kesmesine fırsat vermedi. Partisiyle özdeşleşmiş bir devrimci olarak, bütün bir yaşamını adadığı davasının ve bu davanın taşıyıcısı partisinin ihtiyaçları neyi gerektiriyorsa, öncelikle onları yapmaya baktı. Bunu başarabilen ender devrimcilerden biri oldu.

İçinden geçilen zor dönemle bağlantılı olarak, siyasal ve örgütsel yaşamda yüz yüze kalınan sorunların ürünü gerilim ve sıkıntıları fazlasıyla yaşadığı halde, pek çok devrimcinin tuzağına düştüğü o ünlü "kırılmaları" yaşamaması, gerçek bir dava insanı olmasıyla bağlantılıydı. Parti açıklamasında da altı çizildiği gibi, devrim davasına bağlılıkta gerçekten de kusursuzdu. Çünkü devrimci mücadeleye bakışı, devrimcilik anlayışı bir bilince dayanıyordu. Ve bu bilinç onu devrimcilik dışında, devrimci mücadele dışında bir yaşama tümüyle yabancılaştırmıştı.

Partisine bağlılığının, ona duyduğu güvenin gerisinde de bu bilinç vardı. Kendisinin de kurucularından biri olduğu ve büyük bir emek harcadığı partisinin ideolojik-politik çizgisine büyük bir güven duyuyor, bunu her vesileyle dile getiriyordu. Onu bir devrimci olarak güçlü kılan da temelde buydu. Marksist bakış açısını içselleştirmiş, Marksizmin devrimci özünü ve yöntemini kavramış bir partiyi devrim davasının en büyük güvencesi sayıyordu.

İçinden geçilen sürecin olumsuz atmosferiyle bağlantılı olarak partinin gelişme süreçlerinde yaşadığı zorlanmaların geçici olduğunu, partinin çok sağlam bir zemine bastığını, devrimci değerler planında çok farklı bir yerde durduğunu, geleceğin partimizde temsil edilen proletarya sosyalizmine ait olduğunu vurgulayan konuşmalarını dinleyenler, genellikle genç devrimcilerin dışa vurabildiği devrimci coşku ve heyecanın yanı sıra, bilinçli ve deneyimli bir devrimcinin özgüvenine de tanık olmuşlardır.

Miting, panel, anma vb. kitle etkinliklerinde yaptığı konuşmaların, umutsuzluğu, yılgınlığı,

tasfiyeci savrulmaları hedef alan, devrimci olanı sahiplenen ve devrimci çıkış yolunu gösteren konuşmalar olarak ilerici ve devrimci çevrelerin dikkatini çekmesi de şaşırtıcı değildir.

**Devrim mücadelesinin emekçisi!**

Devrimcilik bilinç işidir, inanç işidir ama devrimcilik bunlarla birlikte bir emek işidir. O kelimenin gerçek anlamında devrim mücadelesinin bir emekçisiydi. Her zaman proletaryayı temsil eden bir devrimci olarak emeğini en ileri düzeyde ortaya koydu.

12 Eylül yenilgisinin ardından proletarya sosyalizmini temsil eden bir hareketi var etmek, yalnızca ideoloji-politik açıklıkları değil, sonuçlarını kısa vadede almanın kolay olmadığı zorlu bir pratik çabayı, yoğun bir emeği gerektiriyordu. Bu sürecin güçlükleri, bu nedenle birlikte yola çıktıkları devrimcilerin yarı yolda kalması, onda hiçbir zaman zayıflık yaratmadı. Çünkü o, komünist hareketin ulaştığı ideolojik-politik açıklıklara büyük bir güven duyuyor, ama bunun kendi başına yeterli olmadığını, mesafe almanın hem soluklu bir bakışı hem de büyük bir emeği gerektirdiğini biliyordu. Yarım asırlık devrimci yaşamında hep buna uygun davrandı ve büyük bir fedakarlıkla bunun gereklerini yerine getirdi.

Büyük-küçük, partinin çok yönlü ihtiyaçlarını karşılamayı her zaman asli işi olarak gördü. Hiçbir zaman, artık biraz da başkaları omuzlasın demedi. Parti yayınlarına düzenli katkı yapmak, parti açısından özel önem taşıyan pek çok işin sorumluluğunu üstlenmek, tüm kitle etkinliklerine, mitinglere, panellere vb. katılmak, genç yoldaşlarıyla birlikte gazete satışına çıkmak, bildiri dağıtmak, stant açmak, değişik bölgelerin bağış kampanyalarına destek sunmak, parti çeperinde yer alan insanların özel sorularıyla ilgilenmek vb., tüm bunlar onun her zaman bir parti emekçisi olarak büyük bir sorumlulukla yerine getirdiği işler oldu.

**Devrimci olanı sahiplenmek!**

Hiçbir darlığa düşmeden, devrime, devrimci olana dair ne varsa sahip çıkan bir devrimciydi. Bu onu karakterize eden en önemli niteliklerinden bir diğeriydi. Parti açıklamasında yapılan "bir partiye sığmayan devrimci" tanımının gerisinde aynı zamanda bu var.

Her zaman devrimci ve sol hareketteki gelişmeleri yakından izlemiş, sadece devrimci çizgide ısrar edenlerle değil, tasfiyeci savrulmaları yaşayan hareketlerin saflarındaki devrimcilerle de ilişkilerini sürdürmüş, deneyimli bir devrimci olarak onları hep uyarmaya çalışmıştı. İdeolojik-politik plandaki ayrımlar ne olursa olsun, davasına inanan samimi devrimcilere yoldaşça bir sıcaklıkla yaklaşır, verdiği güven sayesinde onlarla saflarında yaşanan sorunları tartışma imkanı bulur, bunu onları zayıflatmadan, büyük bir sorumluluk duygusuyla yapardı.

Saflarımızdan geriye düşmüş olsalar da devrimle gönül bağlarını koparmayanlara karşı tutumu da farklı değildi. Sadece geçmişte devrim davasına emek verdikleri için değil, şu ya da bu nedenle örgütlü mücadelenin dışına düştükleri halde geçmişleriyle manevi bağlarını koparmayanlarla ilişkilerini sürdürmek de Sinan yoldaşa özgüydü. Ve bu tutumu aynı zamanda onlara, devrimci mücadeleye emeklerini mümkün mertebe katmaları çağrısıydı da.

**Anısı partinin mücadelesinde hep yaşayacak!**

O her zaman bir devrimci olarak yaşadı ve bir devrimci olarak yaşamını noktaladı. "Bir partiye sığmayan" bu soluklu ve emektar devrimci, buna uygun bir sahiplenmeyle sonsuzluğa uğurlandı.

Bütün bir yaşamını anlamlandıran devrim davasını ilerletilebildiğimiz, partimiz bunun gereklerini yerine getirebildiği sürece, o hep bizimle birlikte yaşayacak. Yoldaşlarımız ve parti saflarına katılan yeni güçler onun yaşamından, emekçi kimliğinden, davasına bağlılığından öğrenerek güçlenecek, partimiz onun gibi devrimcilerin emekleri sayesinde yolunun yürüme başarısını gösterecek.

## *TKİP VI. Kongresi Belgeleri...*

# 8 Mart ve kadın hareketi

*Dünyada ve Türkiye'deki güncel kadın hareketi ile partinin kadın çalışması, **TKİP VI. Kongresi**'nin ana gündemlerinden biriydi. 8 Mart bağlamında demokratik kadın hareketi konulu tartışma ise bunun alt başlıklarından biri oldu. Kongre tutanaklarından buraya aldığımız bölüm, bu alt başlığa ilişkin tartışmaların belli ölçülerde kısaltılmış biçimidir...*

**Ms**: 8 Mart ve kadın eylemleri bizim için yeni bir tartışma konusu değildi. Biz, Kadın Bürosu'nun tartıştığı çerçevede, 8 Mart üzerinden değil ama kadın eylemlerine bakış açısı, bunlara nasıl yaklaşmamız gerektiği üzerine tartışmalar yürütüyorduk. Kendi payımıza kafa karışıklığı yaşamadık. Daha önceki tartışmalardan bu konuda ortak bir fikrimiz vardı. Ama uygulama konusunda alanlarda birtakım tartışmalar oldu. Bugüne kadarki tutumumuzla çelişen bir tablo olduğu iddia edildi. Bazı bölgelerde Gece Yürüyüşü'ne katılımı da etkileyen tartışmalar oldu.

8 Mart yürüyüşüne katılıma ilişkin politik yayın organında bir yazı çıkmıştı. Tartışmaya yolaçan bu yazının zayıflığı oldu. Politikayı net ve güçlü bir şekilde ortaya koyamaması karmaşaya yolaçtı. Sürece müdahalemizi de zayıflattı.

**Ne**: Parti olarak '90'lı yıllardan itibaren 8 Mart üzerinden reformist solla bir ayrışma süreci yaşadık. Devrimci 8 Martlar'ı örgütlemek üzerinden tanımlamalar yaptık, ayrı 8 Martlar örgütlemek yoluna gittik. Şimdi farklı bir tutuma döndük. Buna bu kadar kolay adapte olunması benim adıma şaşırtıcı. Zira 8 Mart ayrışma süreçlerimiz, buna ilişkin tanımlamalarımız kesin hatlara sahipti, hatta biraz fazla köşeliydi. Bundan keskin bir kopuş yaşayıp yeniden 8 Mart yürüyüşlerine katıldık. Bunun gerekçelendirilmesi çok zayıftı, oysa bu daha güçlü bir biçimde yapılabilirdi. Ben yürüyüşlere katılma konusunda kesinlikle bir sorun görmüyorum. Benim tartışmam, izlediğimiz politikadaki bu beklenmedik değişimin güçlü bir biçimde gerekçelendirilememesi üzerinedir. Bu nedenle yerelimizde önemli tartışmalar ve eleştiriler oldu.

**Ch**: Öncelikle şaşırtıcı yanlış anlamayı ortadan kaldırmak gerekir. Parti 8 Mart politikasını değiştirmiş değil. Öyle anlaşılıyor ki, kadın hareketine ilişkin genel bir konuyu alıp özel olarak devrimci 8 Mart tartışmasına indirgemişiz, böylece kendimizi çıkmaz bir yola sokmuşuz. Parti 8 Mart politikasını değiştirmiş değil, bunu önemle yineliyorum.

8 Mart dünya komünist ve işçi hareketinin yüz yıllık tarihiyle sıkı sıkıya bağlantılı bir özel gündür. Devrimci içeriği, sınıfsal niteliği, enternasyonalist karakteri belirgindir. '90'lı yıllardaki 8 Mart tartışması ve ayrışması, 8 Mart'ın bu devrimci, emekçi ve enternasyonalist karakterini korumak amacına dayalıydı. Bu öneminden bugün de hiçbir şey yitirmiş değil. Dolayısıyla Parti'nin 8 Mart'a ilişkin politikasının değişmiş bulunduğu iddiası tümüyle anlamsızdır.

'90'lı yıllardan itibaren bazı devrimci çevrelerle birlikte Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü olarak 8 Mart'ın tarihsel devrimci geleneğini korumak mücadelesi verdik. Onun devrimci içeriğini boşaltmaya, emekçi karakterini ikinci plana itmeye yönelik güçlü bir reformist-feminist cereyana karşı bir mücadeleydi bu. Türkiye'nin o günkü feminist kadın hareketi, 12 Eylül yenilgisinin dolaysız bir ürünüydü ve bu niteliğiyle fazlasıyla

tartışmalıydı. 12 Eylül yenilgisinin üzerine '89 çöküşüyle dünyadaki gelişmeler de binince, yenilginin yan ürünü her türden akım gibi feminist akım da güç kazandı. Kürt hareketinin kadın sorunundaki feminist tutumu ve desteği ile de birleşince, 8 Mart kutlamalarının özünü çarpıtan güçlü bir odağa dönüştü. Kürt hareketinin ağırlığı altında reformist sol da hızla aynı kulvara girdi. Kadın sorunu ve 8 Mart üzerinden sözkonusu politik ayrışma bunun ürünüydü. Aslında dar anlamda feminist hareketten çok, onunla aynı yaklaşımlara sahip Kürt hareketi ve reformist solun oluşturduğu bir ağırlıktı bu. Salt kadınlara dayalı biçimiyle ve dolayısıyla salt erkek egemenliğine bir tepki halinde yozlaşan 8 Mart politikası ve pratiği böyle çıktı ortaya.

Partimiz bunun karşısına doğal olarak açık ve kararlı bir tutumla çıktı. Sınıfsal ve siyasal açıdan devrimci 8 Mart'ı savundu. Gerçekte savunulan 8 Mart'ın yüz yıla yaklaşan uluslararası devrimci geleneği idi. Partinin bu politikasında bir değişiklik yok, olamaz da. Öte yandan 8 Mart'ın reformist solda ele alınış tarzı da gerçekte yeni değil, onlar da bir tarihsel geleneğin izinden yürüyorlar. Burjuva feminist ve oportünist geleneği sürdürüyorlar. Nitekim bu türden bir ayrışma ve karşı karşıya geliş daha geçen yüzyılın başında var. Rusya'da Bolşevikler kadın-erkek işçilerin ve emekçilerin birleşik 8 Mart'ını savunuyorken, bunun karşısında burjuva feminist akımlar ve Menşevikler salt kadınlardan oluşan kutlamaları savunuyor. Bu çok dikkate değerdir, çok açıklayıcıdır, '90'lı yıllardaki ayrışmanın derin tarihsel kökleri yönünden de çok öğreticidir.

Parti için yeni olan, dinci-faşist iktidarın her alanda izlediği cinsiyetçi politikaların geniş kadın kitlelerinde yarattığı tepki ve bunun ürünü olan kadın hareketidir. Gücü ve yaygınlığıyla bu hareket bugünün Türkiye'sinde özellikle önemlidir. Kadın Bürosu Raporu'nun da önemle işaret ettiği gibi, kadın hareketindeki bu büyüme salt Türkiye'ye özgü de değildir. Dünyanın birçok yerinde benzer gelişmeler ve bunun ürünü yeni bir kadın hareketi dalgası var. Sorun bunu görmek, anlamlandırmak, desteklemek ve elbette bu harekete bizzat katılmaktır. Bunun 8 Mart kutlamaları ya da solun bir kesiminin 8 Mart'ın devrimci sınıfsal içeriğini çarpıtması olgusuyla bir alakası yok. Bu daha değişik bir durum. Bu sizin dışınızda ilerici demokratik bir kitlesel kadın hareketidir. Sorun bu harekete karşı tutumdur. Bu harekete ilgi göstermek, onu destelemek ve olanaklı ölçülerde ona devrimci müdahaledir.

Bu sizin 8 Martlar'ı devrimci bir biçimde ele almanıza ve örgütlenmenize engel değil. Geçmişte bunu yaptığınız halde şimdi yapamamanız hiç de değişen politikadan dolayı değildir. Bunun nedeni, bu türden bir 8 Mart'ı bugünün koşullarında örgütlemekte yaşadığınız zorlanmadır. Koşulların ağırlığı altında kitle desteğinizdeki daralmadır. Dün birlikte 8 Mart örgütlediğiniz devrimci çevrelerdeki dağılmadır vb. Buna rağmen yerel örgütlerimiz bugün de olanakları el verdiği ölçüde 8 Mart'ı çeşitli devrimci etkinliklere konu ediyorlar. Bu çabalar güçlendirilerek sürdürülmelidir. Ama bu sizin '90'lardaki feminist sol gösteriden tümüyle farklı olarak, dinci-faşist iktidarın hoyratlığına karşı ayağa kalkan kadın kitlelerine, bunun oluşturduğu harekete ilgisizliğinizi de getirmemeli. Bu harekete her vesileyle ve elbette 8 Mart vesilesiyle de katılmak durumundasınız. Bu kendi güç ve olanaklarınızla örgütleyebileceğiniz devrimci 8 Mart etkinliklerine ne engeldir ne de ona bir alternatif.

Dinci-faşist iktidarın cinsiyetçi politikaları, ortaçağa özgü gerici yaklaşımlarının giderek kamusal politikalar haline getirilmesi, bunun günden güne bir basınca dönüştürülmesi, kadına şiddet ve cinayetlerin boyutlanması, vb... Her sınıftan, her toplumsal katmandan, her eğitim ve kültür düzeyinden kadınlar bütün bunlara karşı büyüyen bir tepki içindeler. '90'lı yıllarda yaşanan, ifade uygunsa moda bir feminizmdi. Bugün ise kadın kitleleri geçmiş kazanımlarıyla birlikte temel hak ve özgürlüklerini savunuyorlar. Bu bir toplumsal hareket, ilerici demokratik bir kadın hareketidir. Biz bunun dışında olabiliriz. Ama ezilen ulusun, ezilen cinsin, ezilen mezhebin, baskı altındaki kültürlerin her türden demokratik tepkileri bizi yakinen ilgilendirir. Kaldı ki bu aynı harekete emekçi kadınlar da etkin bir şekilde katılıyorlar. Olay dünün feminist çevrelerinin

solun desteğindeki 8 Mart seremonilerini çoktan aşmış durumda. Bir kısım yoldaşımızın hala da göremediği ya da anlayamadığı bu.

Merkez Komitesi'nin partinin dikkatini bu yeni olguya çekmesi ve bunun ifadesi bir politika ortaya koyması, aynı zamanda bu yeni kadın hareketiyle ilgili partiden akan bilgi ve gözlemler sayesinde olmuştur. Örneğin Kartal'da bir kadın eyleminde, kadın eylemciler çevredeki erkekleri dayanışmaya ve bizzat eyleme katılmaya çağırıyorlar. Bu tutumu dün eylemlerden erkek kovan feminist hafifliklerle karşılaştırınız! Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu ağır koşullarla sıkı sıkıya bağlı bir tutum değişikliğidir bu. Dinsel gericiliğin topluma her alanda ve cinsiyet ilişkileri alanında da dayattığı sonu gelmez saldırılara karşı kadın kitlelerinde bir öfke ve tepki birikimi ile yüz yüzeyiz. Hangi sözüm ona devrimci gerekçelerle böyle bir hareketin dışında kalabiliriz? Bu eylemlere mutlaka katılmak ve olanaklı olduğunca etkilemek, daha ileriye taşımakla yükümlüyüz.

Politikamızdaki tek "değişim" işte bu. Ve bu, 8 Mart'taki ayrışmayı da, buna neden olan temel ayrım noktalarını unutmanızı gerektirmez. İşçi sınıfı içinde güç olunuz ve 8 Martlar'da kadın-erkek işçileri omuz omuza sokağa dökmeye bakınız, partinin o çok sahip çıkılan 8 Mart politikası bunu gerektiriyor. Greif Direnişi tam da buna bir örnek değil miydi? Sınıf eksenli 8 Mart kutlamasının gerçek anlamını göstermedi mi bize?

**Ne**: Benim tartışmam 8 Mart'ta kadın eylemine neden katıldığımız konusunda değil. Partinin bir kadın hareketi tanımı var ve bu harekete nasıl müdahale edileceği konusunda politika somutlanmış değil. Biz orta sınıf ağırlıklı bir ilerici kadın hareketi diye tanımlıyorsak ve buna da müdahale etmemiz gerekir diyorsak, bunun nasıl yapılabileceği de somutlanmalıdır.

**Ch**: Bu 8 Mart olabilirdi, 25 Kasım ya da Özgecan Aslan olayı da olabilirdi. Kadınların özel bir tepkiye konu ettiği şu veya bu yasanın çıkışı olabilirdi. Diyanet'in bir kararına, yorumuna ya da resmi tanımla "fetva"sına duyulan bir tepki de olabilirdi. Sonuçta bu, şu veya bu vesileyle kendini ortaya koyan bir demokratik kitle hareketidir. Geliştiğinde ya da patlak verdiğinde onu desteklemekle, olanaklı ölçüde ona katılmakla yükümlüyüz. Sonuçta dinsel-faşist gericilik bir ağırlık olarak toplumun üstüne çöküyor. Buna karşı ilerici her tepkiyi, her direnişi ya da eylemi selamlamak, desteklemek ve katılmak bizim görevimizdir.

Laik duyarlılıklara dayalı olarak tabandan gelen kemalist kitle tepkisi konusunda da aynı şeyi söylemiyor muyuz? 30. Yıl Konferansı buna ilişkin politikamızı özlü bir biçimde ortaya koymadı mı? Halen orta sınıfların rengini verdiği ilerici kadın hareketi de bu kapsamda bir olgudur. Bu bizim ne öncelikli yönelimlerimizi, ne tercihlerimizi, ne de kadın sorununu ele alışımızı etkileyen bir durumdur.

Dolayısıyla devrimci 8 Mart eyleminden bunun için vazgeçmiş değiliz. Ayrı bir eylemi kendi başımıza örgütlemekte zorlanıyoruz. Eskiden devrimci gruplarla güç birliği halinde örgütlüyorduk. Yapabiliyorsak bugün de yapalım. Daha dar etkinlikler biçimine geçişimiz bir zorunluluğun ürünü oldu. Daha mütevazi etkinlikler yapıyoruz ama sonuçta hala da yapıyoruz.

Reformist sola bu konudaki eleştirilerimiz öneminden ve gücünden hiçbir şey kaybetmiş değil, kaybetmemelidir de. Biz solun bu soruna yaklaşımını, kadın sorununu dar cinsiyetçi bir alanda, kadın-erkek ilişkileri alanında tanımlayan ve dolayısıyla kadınlardan oluşan 8 Mart eylemleri formülasyonu ve pratiklerine vardıran tutumunu teşhir ve mahkum etmeye devam etmeliyiz.

**Nb**: Bence partinin politikalarının köşeliliğinden ziyade, bizim algılarımızda köşeler oluşmuş durumda. Kadın sorununa bakış bir çizgi sorunudur. Kadın sorununun kaynağına ve çözümüne dair bir çizgimiz var. Bu çizginin hayata geçirilmesi süreçlerinde, güncel gelişmeler çerçevesinde bir politikaya konu olması kapsamında ortaya çıkan sorunları tartışıyoruz. Koşullar farklılaştığında taktik politika da doğal olarak buna göre şekillenmek durumundadır.

Bu sorun karşımıza geldiğinde, çalışmayı yürüten bir dizi yoldaşımızın 8 Mart'ın özellikle 12 Eylül sonrası gelişim sürecine dair fikirlerinin olmadığı açığa çıktı. 8 Martlar eskiden de birleşik eylemlere konu oluyordu.

Belli bir tarihte devrimci bir ayrışmaya konu edilene kadar bunlar birleşik eylemlerdi. Feminizm marjinal bir akımdı o dönemde. Bir yerden sonra 8 Mart'ın içinin boşaltıldığı bir süreç yaşadık.

**Ch**: Kürt hareketinin ağırlığı olmasaydı bu yaşanmazdı muhtemelen, bunu da unutmayalım.

**Nb**: 8 Mart üzerinden yürüttüğümüz böyle bir tartışma. Evet gece yürüyüşleri yıllardır gerçekleştiriliyor. Ama işin diğer boyutu, bu topraklarda son yıllarda artık önemli bir dinamik ve duyarlılık alanı var. Çocuk istismarına, kadına yönelik şiddete vb.'ne karşı binlerce insan sokaklara akıyor. Bizden bağımsız gelişen bu harekete müdahalenin sorunlarını tartışıyoruz. Bu gece yürüyüşleri ve diğer eylemlere katılım kapsamında bence en temel eksikliğimiz, sürece müdahale politikamızı güçlü bir şekilde ortaya koyamamamız oldu. Güncel gelişmelere dair bakışımızı yayınlar üzerinden, yeri geldiğinde kimi platformlar üzerinden güçlü bir tartışmaya konu edemedik. Eleştirilebilecek en temel alan bu.

*(Ara tartışmalar...)*

**Ch**: Sorun büyük ölçüde konuya ilişkin metnin zayıflığından çıkmış görünüyor. Buradaki tartışmalar da bunu gösteriyor. Sözkonusu metin, geçmiş tartışmanın ve ayrışmanın anlamını açıklıkla ortaya koymalı, bunu da yeni durumun somut tahlili ve bunun gerekleriyle birleştirmeliydi. Geçmiş ayrışmanın anlamı, önemi ve hala da ilkesel geçerliliği açıklıkla vurgulanmalı, bu bugün yeni olanın ne olduğunun açık bir sunuluşuyla birleştirilmeliydi. Yeni olan neyse o ortaya konulabilmeliydi. Bu durumda anlaşılması ve kabul görmesi bir güçlük taşımazdı. Ama eski politikadan yeni politikaya geçiyoruz temelsiz söylemi ya da iması, doğal olarak zihinleri karıştırır ve haklı olarak tartışmalara neden olur. Yaşanan da biraz bu.

**Ms**: Bu tartışmaların ön sürecinde, kadın sorununa ilişkin eğitim çalışmaları yaparken, feministlerin örgütlediği bir eyleme katılır mıyız, katılmaz mıyız tartışmasını da yapmıştık.

**Ch**: Amaca uygun buluyorsak tabii ki katılırız. Sonuçta feminist hareket de kadın hareketinin bir biçimi ve bileşeni. Bunu 8 Mart gibi devrimci kadın hareketinde çok özel yeri olan bir günle karıştırmak yalnıza kafa karışıklığını anlatıyor.

**Ms**: Bunu tartıştık. Feminizmin ilerici kadın hareketinin bir bileşeni olduğunu, dolayısıyla feministlerin örgütlediği eylemlere de yeri geldiğinde katılabileceğimizi vurguladık.

**Ch**: Kadın sorununa ilişkin temel değerlendirmelerimiz bunu açıklıkla ortaya koyuyor. Sol, sosyalizm adına kadın sorunu ve 8 Mart'ın yorumunu çarpıtıyor. Bizim solla ayrıştığımız konu tam da bu.

**Ms:** Bizim meselemiz zaten feminist hareket değil kadın sorununa bakış açısı. Yoksa 8 Mart ayrışması feminizme karşı mücadeleden doğmuş bir şey değil. Feminizmi kesen bir yanı var ama asıl mesele bizim kadın sorununu değerlendirmemizle alakalı. İkincisi, 8 Mart tartışmalarını belirleyen feminizmle kurduğumuz ilişki değil. Biz önemli olan yönünü öne çıkartamadık. Demin dile getirilen toplumsal hareket tanımlamasını çok vurgulayamadık. Biz bir dizi başka gelişmeye de pekala müdahale edebiliriz. Güçlü bir çevre hareketi geliştiğinde, bu bizim önceliğimiz değil diyebilir miyiz? Bir toplumsal tepki ve hareketlilik varsa, ona destek vermek ve mümkünse müdahale etmek senin görevindir. Burada da kadın sorunu üzerinden duyarlılıklar ortaya çıktı. Feministlerin yönlendirmeye, öncülük etmeye çalıştıkları bir hareket var. Bu harekete kim nasıl müdahale edecek, sorun buradan çıkıyor.

**Ch**: Devrimci 8 Mart'ı feministler değil, bizzat solun kendisi, yenilgi ve tasfiyeciliğin ürünü reformist sol bozdu. Kürt hareketi ile reformist solun bir kesimidir bunun asıl sorumlusu. Eskiden feministler 8 Martlar'da kendi kadın kortejleri ve mor renkleriyle yer alırlardı. Bu bir sorun oluşturmak bir yana bir zenginlikti. Ama Kürt hareketinin kuyruğuna takılan solun kendisi salt kadınlara dayalı kutlamaları eksen haline getirince, feministlere de böylece gün doğmuş oldu.

**Ym**: Türkiye'de ve dünyada bir kadın hareketi gelişiyor. Niteliği de isimlendirmesi de tartışılabilir ama somut bir olgu var, bir kadın hareketi var. Bugün Türkiye'de AKP'nin saldırılarına karşı az buçuk direnebilen en önemli dinamiklerden

biridir bu. Kimi saldırılarda geri adım attırmayı da başarabilmiştir. Son dönemin mücadelelerine bakıldığında bu olgu açık olarak görülebilir.

Devrimci bir partinin bu hareketle ile bağ kurma sorunu ve görevi yeterince açıktır. Herhangi bir gerekçeyle bundan kendimizi azade tutamayız. Dikkat edin, bağ kurmaktan bahsediyorum, kadın hareketi ile birleşmekten bahsetmiyorum. Hiçbir gerekçe bunun önüne geçemez. Siz devrimciyseniz, böyle bir dinamik kendini ortaya koymuşsa, bu dinamiği kapsamanın yol, yöntem ve araçlarını bulmak, mümkünse yönlendirmek durumundasınız. Bu birinci nokta.

İkincisi, biz nihayetinde bilinen nedenlerle katılmadığımız bir eyleme katılmaya karar verdik. Arkasındaki gerekçe bence gayet sağlam bir gerekçedir, gayet anlaşılır, tok söylenebilir bir gerekçedir. Bu eylemler daha önce de oluyordu. Bugünkü kuvvette olmasa da gene kitlesel eylemlerdi. Feministlerin önde görüldüğü, feministlerin rengini verdiği, feminist kimliği çok açık olan platformların çağrılarıyla örgütlenmiş eylemlerdi bunlar. 8 Mart tartışması bu açıdan taktik planda pratik bir değişikliğe tekabül ediyor. Gece yürüyüşü diye adlandırılan eylemler feminist etkiyle büyüdü, ilerledi ve başka bir şeye döndü. Kadın kitlelerinin AKP politikalarına büyüyen tepkisi kendini bu eylemler üzerinden koymaya başladı.

Biz buna kayıtsız kalamazdık. Merkez Komitesi'nin kararı bu çerçevede çok doğrudur. Zayıflık şuradadır: Kadın Bürosu da dahil olmak üzere hiçbir il ya da yerel bunu önermemiştir, biz bu eylemlere katılmalıyız dememiştir. Oysa görülüyor ki, büyük çoğunluğumuz aslında böyle düşündüğü halde, tok bir şekilde, biz bu hareketle daha kuvvetle ilgilenmeliyiz denilememiştir. Sorunu yerinde bir tutumla Merkez Komitesi çözmüştür. Bence bu yönü, 8 Mart'ta aldığımız tutumdan daha önemli bir tartışmanın konusu.

8 Mart politikamızla ilgili sorun, gerekçelendirmenin zayıflığından kaynaklanmaktadır. Tabii ki bazı yoldaşlar hem yanlış algıları, hem de bu açıklamanın zayıflığından kaynaklı tartışmışlardır. Önceden gitmedikleri bir eyleme gittikleri için bu normaldir. Ben diğer sorunu daha çok önemsiyorum. Ülkedeki gelişmeleri, yarattığı yeni durumu, gelişen iç dinamikleri cesaretle değerlendirememek bir zaafiyettir.

**Nb**: Yoldaşın söylediklerine ek olarak şu vurgulanabilir. Yeni bir durumla karşı karşıyayız. Gelişen bir kadın duyarlılığı var ama bu duyarlılığının kendisini ortaya koyacağı kanallar çok dar. Bugün devrimci bir sınıf hareketi ve onun etkisi altında gelişen bir kadın mücadelesi var da, feminist akımın etkisi altında gelişen eylemler üzerinden biz bir yere katılıyor değiliz. Bizim dışımızda bir gelişme bu. Giden yoldaşlar anlatıyorlar. Bu sorun karşısında tepkisi olan herkes oraya akıyor. Çünkü tek kanal orası.

**Ch**: Sosyalizmin sesi de orada büyük bir ilgi ve coşkuyla karşılanıyor. Bu da bizzat katılan yoldaşların kendi tanıklığı.

**Nb**: Biz güçlü bir damar olarak, devrimci politika ekseninde bir kadın mücadelesi geliştirebilsek, büyük bir kısmını oradan koparır alırız. Ama böyle bir durum yok. Nesnel bir durum var. Bu nesnelliği içerisinde kavranmadığında sorun çıkıyor.

**Cr**: Aslında bu sadece kadın eylemleri üzerinden yaşanan bir sorun da değil. Geçmişte başka bazı kitle eylemlerine katılım üzerinden de biz aynı sorunu yaşayabildik. Savaş karşıtı eylemlere katılım meselesi, Newroz eylemlerine katılım meselesi üzerinden... Aslında daha kapsamlı bir sorun bu.

**Ym**: Cr yoldaş tarafından yapılan son vurgunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bazen taktik sorunlar ile ilkesel sorunlar birbirine karışıyor. İlkesel olanın ne olduğu taktik olanın ne olduğu iyi ayrıştırılmalı. Sınıf çalışması oturumunda bunu toplu sözleşmeler sorunu üzerinden de tartışmıştık.

Son eyleme katılmamızın kadın sorununa yaklaşımla bir ilgisi yok. Yalnızca AKP karşıtı mücadelenin görevleri üzerinden bile bu eyleme katılınabilirdi. Ancak şunu da söylemek durumundayız. Nedeni biz olmasak da, zamanında büyük bir anlam ifade eden devrimci güçleri 8 Mart üzerinden ayrıştırma politikası bugün için pratik anlamını yitirmiş, dar bir biçime dönmüş durumdadır. Parti bunu da yüreklice söylemelidir. Dün bunun bir karşılığı vardı, bunda direnmemizin bir anlamı vardı. Biz bunda direndik ama sonuçta yalnız kaldık.

## *TKİP VI. Kongresi Belgeleri...*

# Dünyada ve Türkiye'de kadın hareketi

İçinden geçtiğimiz süreçte dünyada ve ülkemizde yükselen bir kadın hareketi gerçeği ile karşı karşıyayız. İşçi-emekçi kadın çalışmamızı değerlendirirken, dünyadaki tabloyu, ülkemizdeki kadın hareketinin durumunu ve nihayet kadın çalışmamızın durumunu ele alacağız. Geçmiş dönem kadın çalışmamızın eleştirel değerlendirmesi üzerinden partinin önümüzdeki döneme ilişkin görev ve sorumluluklarına işaret etmeğe çalışacağız.

**Dünya'da kadın hareketi**

V. Parti Kongresi'ni izleyen üç yıla baktığımızda, dünya çapında kitlesel kadın hareketleri yaşandığını görüyoruz: Arjantin'de başlayan ve tüm Latin Amerika'ya yayılan, kadına yönelik şiddete karşı gelişen "bir kişi daha eksilmeyeceğiz" hareketi. Polonya'da gerici kürtaj yasasına karşı gerçekleşen altı milyon kadının katıldığı "kadın grevi" İzlanda'da kadın-erkek eşitsizliğine karşı eşit ücret grevi. 2017 8 Mart'ında, ABD başta olmak üzere bir dizi ülkede gerçekleşen kitlesel kadın grevleri. 2018 8 Mart'ında dünya ölçeğinde gerçekleşen kitlesel 8 Mart eylemleri. Ve nihayet İspanya'da 5 milyon kişinin katıldığı bir başka "kadın grevi" Bunlar öne çıkan örnekler. İtalya, İrlanda, Güney Kore ve pek çok ülkede, sosyal sorunlara ve kadına yönelik şiddete karşı kitlesel eylemler gerçekleşti.

Daha özgün yanlarıyla İran'da ve Ortadoğu'da yaşanan örnekleri de özel olarak vurgulamak gerekir. İran'da örtünme zorunluluğuna karşı gerçekleştirilen "beyaz çarşamba" eylemleri toplumsal meşruiyeti sağlamış ve Ocak ayında İran'da gerçekleşen kitle hareketine de etkide bulunmuştur. Keza Ortadoğu'da Kürt halkının direnişinde kadınların özel bir rolü olmuştur.

Bu tablo, V. Parti Kongresi değerlendirmelerinde ifade edildiği gibi, emperyalist-kapitalist sistemin ürettiği yapısal krize ve siyasal gericiliğe karşı, dünya ölçeğinde inişli çıkışlı seyreden, devrimci önderlikten yoksun kitle hareketinin bir boyutunu göstermektedir.

Kadın grevi ve kitle eylemlerinin temel gündemleri, kadına yönelik şiddet, kapitalizmin derinleşen krizinin sonuçları, ırkçılık ve emperyalist savaş politikaları idi. Eylem ve grevlerin başını çekenler çeşitli türden feminist eğilimli otonom kadın örgütleri, ırkçılık ve savaş karşıtı gruplar ve çeşitli türden kitle örgütleri idi. Türkiye'den farklı olarak erkeklerin ve sendikal örgütlerin de hareketin içinde yer aldığı görülmektedir.

Halihazırda ağırlıklı olarak feminist kadın örgütlerinin yön verdiği kadın kitle hareketlerine, kuramsal tartışmalar da eşlik etmektedir. Son yükselen hareket için kimileri tarafından 4. Dalga feminizmi tanımlaması yapılmaktadır. Bu tartışmalar, kapitalizmin gelişim seyri ve kitle hareketiyle doğrudan bağlantılıdır. '90'lı yıllara hakim olan ve cinsiyet karşıtlığını önplana alan 3. Dalga feminizminin yerini, giderek anti-kapitalist, anti-emperyalist söylem ve taleplere daha duyarlı bir hareket almaktadır.

Bu değişim eğilimi, çıkışsızlıkla birlikte kendi içinde tartışma süreçleri yaşayan feminist hareketteki özeleştirel bir değişimin değil, fakat emperyalist- kapitalist sistemin krizinin, bu krizin kitlelere yansıyan sonuçlarının yarattığı öfke ve tepkinin bir ürünüdür.

Mevcut nesnel tablo ve yarattığı koşullar, feminist hareketi de zorlamaktadır. Hareket bünyesinde 2. Dalga olarak tanımlanan

"60'ların feminizmine dönüş", "işçi sınıfının içinden çıkan feminizm", "enternasyonalist feminizm" söylemlerine güç kazandırmaktadır. Ancak bu görece "ileri söylemlere rağmen", Marksizm ve sosyalizmle araya sınırlar çizildiği, ideolojik olarak onyılların feminizm mirasının korunduğu, yapısal zaafiyetin sürdüğü de bir gerçektir.

Sınıf mücadelelerinin ve kitle hareketlerinin dünya ölçüsündeki temel sorunu kadın hareketi için de geçerlidir. Bu hareket tutarlı devrimci bir önderlikten, kendisini yedekleyecek ve önüne yeni ufuklar açacak devrimci proleter bir kitle hareketi ekseninden halen yoksundur.

### Türkiye'de kadın hareketi

Türkiye'de Haziran Direnişi'ni de önceleyen ve genişleyerek bugüne gelen bir kadın hareketi sözkonusudur. Bu hareket, AKP'nin toplumu kutuplaştırıcı ve kadınlara yönelik gerici cinsiyetçi politikalarına karşı biriken öfke ve tepkinin bir ürünüdür. Doğal olarak hareketi ilerici sol güçler sürüklemektedir.

Toplumdaki dikey yarılmanın bir yansıması olarak kadın hareketi de sınıfsal bakımdan heterojen bir yapıya sahiptir. Emekçi kadınlar da hareketin bir parçası olmakla birlikte, halen sınıfsal talepler ve istemler öne çıkmamaktadır.

Haziran Direnişi'nin ardından gelişen süreçte, Özge Can Aslan eylemi, 8 Martlar, 25 Kasım eylemleri, AKP'nin çıkardığı yasalara tepkiler, kadınlara-çocuklara yönelik cinsel istismara yönelik eylemler geride kalan süreçte önemli kitlesel eylemler olarak kendini göstermiştir.

Hareketin önplanında marjinalliğini sürdüren feministler değil, fakat halihazırda kendileri de feminist çizgide bulunan reformist sol akımlar yer almaktadır. Cinsiyet ayrımı, cinsel baskı ve ezilmişlik, bu temelde AKP karşıtlığı temaları harekete rengini vermektedir. Laiklik ve cumhuriyet değerleri duyarlılığı bunları içermekte ve tamamlamaktadır

Reformist solda, HDP bileşenleri, kadın cinayetlerini durduracağız platformu ve bunların içinde yeraldığı kadın meclisleri ve kadın platformları öne çıkmaktadır. Pek çok kentte ilerici kesimlerin de içinde yeraldığı platformların iller arası koordinasyonları üzerinden süreçlerde ortak talep ve tutumlar alınmaktadır. Aynı şekilde öznelerin alt örgütlerinde de (gençlik vb.) böylesi platformlar ve koordinasyonlar oluşturulmaktadır.

Dinci-faşist iktidarın gidişatı gösteriyor ki, önümüzdeki dönemde kadına yönelik baskı ve saldırılar daha da artacaktır. Bu beraberinde kadınlar cephesinden yeni tepkilerin açığa çıkmasına vesile olabilir. Bu çerçevede kadın hareketini dikkatle izlemek gerekir.

### Türkiye'de kadın işçilerin durumu

* İşgücü istihdamında kadın işçilerin sayısı her geçen gün artış göstermektedir. Bunun ana nedeni yoksulluğun derinleşmesiyle birlikte yedek iş gücü olarak kadınların çalışma zorunluluğunun artması, çalışma yaşamının esnekleşmesiyle birlikte güvencesiz işlere kadınların yönlendirilmesi, AKP ile birlikte patrona sağlanan teşviklerde "kadın işçi çalıştırma" şartının getirilmesidir. Özellikle Metal Fırtına'dan sonra, metal fabrikalarında işçileri ayrıştırmak için kadın işçi alımına yönelim de özel bir nokta olarak bunlara eklenebilir.

* Sektörel olarak bakıldığında; hizmet sektöründe ağırlıklı olarak kadınlar çalışırken, tekstil ve gıda sektörlerinde de kadınların yoğunluğu sözkonusudur. Parçalı bir yapıya sahip petro-kimya sektörünün temel alanlarında erkek işçiler göze çarparken, vasıf gerektirmeyen alanlarda kadınlar istihdam edilmektedir. Metal sektöründe ise kadınlar ağırlıkla elektronikte çalışmaktadır.

* Kadın işçiler de dinci-faşist gericiliğinin ideolojik-kültürel kuşatması altında bulunmaktadır. Bilinç düzeyinin geriliği ve gericiliğin etkisi, somut bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

* Kadınların çalıştığı öncelikli alanlarda sendikal örgütlülüğün geriliğini düşündüğümüzde, kadın işçilerin asgari sendikal örgütlülüğünün bile sınırlı olduğunu söyleyebiliriz. Sendikalarda yönetici konum bir yana, temsilcilik düzeyinde bile kadın oranı çok düşüktür.

(...)

***Kadın Bürosu'nun kongreye sunduğu Rapor'dan...***

# Direnişler ve fiili meşru mücadelenin önemi

Kapitalist krizin faturası işçi çıkarmalar, çalışma koşullarının ağırlaştırılması, ücretlerin geriletilmesi, yüksek vergiler ve zamlarla işçi ve emekçilere ödetilmek isteniyor. Bu saldırılara karşı halihazırda anlamlı bir tepki ortaya konulamasa da, gözle görülür bir öfke mayalanması var. Saldırılara tepki büyük oranda lokal sınırlarda seyrediyor. Daha çok, saldırılar karşısında sendikal örgütlenme ve toplu sözleşme süreçlerinde birtakım kazanımlar elde etme mücadelelerine tanık oluyoruz.

Sendikalaşma mücadeleleri kapitalist patronlar tarafından bazı istisnalar dışında saldırılarla karşılanıyor. İşten atma ve üyelikten zorla istifa biçiminde karşımıza çıkan bu saldırılar büyük oranda işe iade vb. sınırlı tepkilerle karşılanıyor. Nadir olarak sendikal nedenlerle işten atılanların iadesi talepli kapı önü direnişleri yaşanıyor. Toplu sözleşme süreçlerinde patronların uzlaşmaz tutumu sonucu, eğer grev yasaklanmadıysa, sendikalar tarafından istemeyerek de olsa greve çıkılabiliyor. Sınıf hareketinin güncel görünümü üzerinden baktığımızda, bu tür eylemleri ileriye taşmanın sorunlarını tartışmak sınıf devrimcileri için önemli bir yerde duruyor.

Ekonomik mücadelelerin sınırlarını görmeli ve uygun araç, yol ve yöntemlerle bu mevzi direnişleri devrimci temellerde güçlendirmeyi başarabilmeliyiz.

Sınıf devrimcileri için ekonomik-sendikal mücadelenin başarıyla sonuçlanması önemlidir. Ama bu herşeyin başı sonu değildir. Bu yanıyla karşımıza iki olumsuz eğilim çıkabiliyor.

Birincisi, hareketle somut bağlar kurmadan onu yönlendirme eğilimidir. Bunun sınıf hareketi açısından somut karşılığı olmadığını özdeneyimlerimizden biliyoruz.

İkincisi, somut bağlar ve kazanımlar adına, işçiler ya da sendikalar ile karşı karşıya kalmamak adına, mücadelenin zaaflarını açıktan dillendirmekten uzak durma zayıflığı sergilenebiliyor.

Sınıf devrimcileri olarak işçi direnişlerinin başarıyla sonuçlanması isteriz. Ama yasalcı bir çizgide mücadelelerle sınırlı kazanımlar bile elde edilememektedir. Fiili meşru mücadele hattı ve onun eylem çizgisi referans noktamızdır. Fabrika önünde bekleyişten öteye geçmeyen, üretimi hedef almayan eylem biçimleri işçilerin mücadele isteklerini zayıflatmaktadır. Birleşik Metal ve Petrol-İş Sendikası'nın deneyimleri, kapı önü direnişlerin zamanla sönümlenip gittiğini göstermiştir. Geçmişte bu yolla sınırlı sonuçlar elde edilebilmiş olsa da, tek adam diktatörlüğü koşullarında kapı önü direnişi hiçbir patronun umurunda değil. Dün Deva'da, bugün Flormar'da olduğu gibi. Bizzat iktidar tarafından grev yasaklarının açıktan savunulduğu bir ülkede yaşıyoruz. Fiili meşru mücadele çizgisi bugün çok daha büyük bir önem kazanmış bulunuyor.

Bu da sınıf devrimcilerinin işçileri üretimi etkileyecek eylemlere ve mücadele yöntemlerine ikna etmeyi başarmalarından geçiyor. Bu yönüyle Türkiye işçi sınıfı tarihi sayısız örnekle doludur. Kendi öz deneyimlerimiz de bize yol gösterecektir. Onları harekete geçirmeyi başardığımızda, direnişi güçlendirmek ve işçilere sınıf bilinci kazandırmak için direnişe özgü bülten ve özel sayılar çıkarabilir, böylesi mücadeleleri yaşamış işçi bölükleriyle bağ kurarak direnişlere güç vermelerini sağlayabiliriz.

Bu müdahalelerin o gün için karşılık bulup bulmaması bizim için temel belirleyen değildir. Önemli olan, sınıfı doğru bir müdahale hattına yöneltme çabasıdır. Sol sekterliğe düşmeden, sözümüzü ve eylem önerilerimizi sınıfa benimsetme ve bu doğrultuda hareket geçirme çabasına yoğunlaşmalıyız.

***Z. Yalçın***

uluslararası işçi sınıfının uluslararası burjuvaziye karşı cepheden devrimci sınıf mücadelelerinin, kapitalist düzenin yıkılması, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi ve sosyalizmin kuruluşu mücadelesinin temsilcisi, taşıyıcısı ve yöneticisi olacaktı. (...)

Lenin, bu nesnel tarihsel ihtiyacı, eski enternasyonalin fiilen çöküşünün daha ilk aylarında dikkate değer bir açıklık ve kesinlikle gördü ve ifade etti. Eski enternasyonalin açığa çıkan çürümüşlüğüne duyduğu bütün bir tiksintiye rağmen, onun, uluslararası işçi hareketinin belli bir tarihsel gelişme dönemi boyunca gerçekleştirdiği "yararlı" hizmeti sükunetle tespit ve teslim etti. Fakat onun artık öldüğünü de kesin bir biçimde ilan ederek, bir üçüncü enternasyonal çağrısıyla birlikte bu kez böyle bir enternasyonali gerekli ve zorunlu kılan tarihsel dönem ve görevlerin doğru bir tanımını yaptı. Savaştan, dolayısıyla eski enternasyonalin çöküşünden, yalnızca üç ay sonra, Kasım 1914'de.

Lenin'in Üçüncü Enternasyonal sloganı, hiç de öznel bir proje değil, fakat nesnel tarihsel bir ihtiyacın büyük bir görüş keskinliği ile önden tespit edilmesidir. (...)

İkinci Enternasyonal'in büyük ihaneti gerçekleştiğinde buna en çok şaşıranlar, bu örgütün içten içe yaşadığı çürümenin gerçek kapsamını savaş bunu açığa çıkarana kadar göremeyenler arasında, Lenin önderliğindeki Bolşevikler de vardı. Buna rağmen bu ihanet ve çöküş karşısında hemen hiç bocalamayanlar da yine onlar oldular. İkinci Enternasyonal'in işinin bittiğini herkesten önce ilan edenler, "Yaşasın Üçüncü Enternasyonal!" diye ilk haykıranlar onlardı. Yeni enternasyonalin ideolojik ve taktik temellerini hazırlamada ve onu yılların mücadelesiyle nihayet örgütsel olarak da gerçekleştirmede belirleyici rolü de yine onlar oynadılar. Tüm bunlar hiç de şaşırtıcı değildir. (...) Bolşeviklerin bu sağlam ve sarsılmaz tutumlarının gerisinde, o dönem Rusya'sının özel tarihsel konumu ve bununla sıkı sıkıya bağlı olarak da Bolşevik hareketin kendisine özgü tarihsel oluşumu yatar. (...)

Emperyalist dünya savaşı bir tarihsel dönemi kapatmış, bu büyük tarihsel olayın uluslararası işçi hareketindeki yankısı, İkinci Enternasyonal'in iflası olmuştu. Bu iflas, devrimci akım ile oportünist akım arasında kökü geçmişte olan iç saflaşmayı anında ortaya çıkarmasına rağmen, devrimci akımın, kendine yeni tarihsel dönemin gereklerine uygun bir uluslararası ideolojik ve örgütsel kimlik kazandırabilmesi için aradan yoğun ve çalkantılarla yaşanan uzun yılların geçmesi gerekmişti. Savaş ve bunalım, savaşın son yıllarında kitlelerde artan memnuniyetsizlik, devrimci çalkantının ilk belirtileri, nihayet bir ilk örnek olarak Rusya'da Şubat Devrimi, onu izleyen ve toplumsal devrimler dönemini fiilen başlatan Ekim Devrimi, Ekim Devrimi'nin devrimcileştirici etkisi, Almanya'da ve Orta Avrupa'da savaşın bitimini izleyen devrimler ve devrimci çalkantılar...

Kendini komünist olarak niteleyen yeni enternasyonal, tüm bu tarihsel olayların nesnel zemini üzerinde adım adım şekillendi. Savaşın ilk iki yılındaki ilk girişimler (Zimmerwald, Kienthal ve bu sırada oluşan "Zimmerwald Solu") yeni bir enternasyonali haber vermekle birlikte, biçim olarak henüz eski enternasyonalin bir iç muhalefeti konumundaydı. Ekim Devrimi bir kilometre taşı oldu. Arada durmak ya da tereddüt etmek artık olanaksızdı. Saflar son derece net oluşmuştu. Bir yanda, genel planda kapitalist düzenle ve tek tek ülkelerde kendi burjuvazisiyle bütünleşen çürümüş, tarihsel olarak ölmüş İkinci Enternasyonal; öte yanda, uluslararası proletaryanın devrimci eylemini iktidar mücadelesi ve proletarya diktatörlüğü doğrultusunda yönlendirecek ve yönetecek bir Üçüncü Enternasyonal...

İkinci Enternasyonal'den ideolojik tam kopuşu, artık örgütsel bir tam kopuş izlemeliydi. Savaşın ortaya çıkardığı ve Bolşeviklerin anında gördüğü bu zorunluluğu, öteki ülkelerin devrimci enternasyonalist grupları ancak savaşla birleşen Ekim Devrimi ve onu izleyen öteki devrimlerle görebildiler. 1918'in ikinci yarısı yeni partilerin ve çok geçmeden parti kimliği kazanacak komünist örgütlerin peş peşe kuruluşuna sahne oldu. Bu gelişmeden hareketle Lenin, Üçüncü Enternasyonal'in "fiilen" aslında 1918 kurulduğunu söyler. 1919 Mart'ındaki Birinci Kongre, bu fiili duruma resmi bir kimlik kazandırmış oldu.

*(H. Fırat,* ***Komintern Üzerine Değerlendirmeler, Ekimler,*** *Sayı:1, Mart 1992)*

## *Komünist Enternasyonal'in 100. Yılı!..*

# Devrimler döneminin Enternasyonali!

İkinci Enternasyonal birinci emperyalist dünya savaşının resmen ilanının daha ilk günlerinde ideolojik ve örgütsel bakımdan çöktü. Üçüncü Enternasyonal savaşın resmen bitişinden (11 Kasım 1918) yaklaşık dört ay sonra (2-6 Mart 1919) resmi kuruluşunu ilan etti. İkinci Enternasyonal'in çöküşü ile Üçüncü Enternasyonal'in doğuşunu birbirinden zaman olarak dört yıllık (1914-1918) emperyalist dünya savaşı ayırır. Fakat gerçekte, uluslararası işçi hareketinin iki ayrı tarihsel gelişme dönemine damgasını vuran bu iki ayrı enternasyonali birbirinden, savaşla geçen dört yıllık çalkantılı zaman dilimi değil, tamı tamına iki temel tarihsel çağ ayırır. Birinci emperyalist dünya savaşı dünya kapitalizminin genel bunalım çağını başlattı. Bu, kapitalizmin az çok barışçıl yaşanan bir gelişme çağından sistemin genel bunalımının bir ifadesi olan dünya savaşları ve toplumsal devrimler çağına bir geçişti. İkinci Enternasyonal'den Üçüncü Enternasyonal'e geçiş, tarihsel temelini ve anlamını tam da bu çağ değişiminde bulur.

Paris Komünü'nü hemen izleyen yıllarda kapitalizmin tekelci gelişmesinin ilk belirtileri ortaya çıktı ve yeni yüzyıla geçişle birlikte, tekelci kapitalizm egemen hale geldi. İçteki bu sürece, yaklaşık aynı yıllarda (Lenin 1876 yılına işaret eder) başlayan ve 19. yüzyılın bütün bir son çeyreği ile 20. yüzyılın savaş öncesi yıllarını kapsayan sömürge yağması süreci, dünyanın büyük emperyalist devletlerce ekonomik ve politik yönden "barışçıl" paylaşımı eşlik etti.

1889'da kurulan İkinci Enternasyonal, ulusal bir çerçevede parlamenter, sendikal ve öteki yasal araçlarla işçi hareketinin gelişimini sağlayan bu partilerin gevşek bir uluslararası örgütsel birliğini temsil ediyordu. (...) Kısaca, bir bütün olarak alındığında, İkinci Enternasyonal, kapitalizmin bu özel evresinin (bu evrenin kendi has özellikleriyle belirlenen) özel bir ürünü, işçi hareketinin sakin ve barışçı gelişme döneminin ifadesi ve temsilcisiydi. (...)

İşte bu enternasyonal, kuramcıları bir devrimler çağını önceden görüp ilan eden, kongreleri yeni bir tarihsel dönemi başlatacak olayı, emperyalist dünya savaşını, onun anlamını ve sonuçlarını, oldukça doğru bir biçimde saptayan o görkemli İkinci Enternasyonal, önden haber verdiği savaşın ilan edildiği günlerde, bir anda ve bütünüyle iflas etti ve çöktü. İkinci Enternasyonal'in en güçlü ve saygın üyesi olan Alman Sosyal-Demokrat Partisi (SPD) parlamento grubunun 4 Ağustos 1914 günü Reichtag'da savaş kredileri lehinde oy vermesi, tarihsel olarak bu çöküşü ve iflası sembolize eder. (...)

20. yüzyıla dönüş, kapitalizmin bu özel gelişme evresinin de sonunu işaretliyordu. Kapitalizm artık tekelci emperyalist bir aşamaya ulaşmış, bir dünya sistemi haline gelmişti. Bir dünya sistemi olarak kendi bünyesinde taşıdığı evrensel çelişkiler olgunlaşmakta ve onu bir genel bunalıma hazırlamaktaydı. Kapitalist metropollerde olgunlaşan emek-sermaye çelişkisi; zorla köleleştirilmiş ve kapitalist üretim ilişkilerinin ihracına sahne olmuş sömürgelerde ulusal uyanış ve kurtuluş mücadeleleri; ve nihayet, dünyada ele geçirmedikleri toprak parçası bırakmadıkları için, egemenlik alanlarını ancak bir yeniden paylaşımla genişletebilecek olan büyük emperyalist devletler arasındaki kıyasıya rekabet ve hummalı bir silahlanma faaliyeti- tüm bunlar birarada, kapitalizmin artık çalkantılı bir döneme girmiş bulunduğunu gösteriyordu. Bu yeni bir çağa, emperyalist savaşlar, toplumsal devrimler ve milli kurtuluş devrimleri ile karakterize olacak emperyalizm çağına geçişti. (...)

Yeni bir çağ, toplumsal devrimler çağı, yeni bir enternasyonal demekti. Bu enternasyonal, yeni çağın sert ve çalkantılı koşullarında,

*(Devamı s.27'de...)*